

עֵדוּת

דעה את
אלקן אביך
ועבדהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וזו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קמה - ראש השנה - שנת תשפ"ד

גליון מוגדל
לראש השנה

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעור לקראת ראש השנה
(בעיר לעיקוואד תשע"ב)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

גאון עוזק על כל יושבי תבל:

הגעגועים של הבריאה
כולה לחזור לשורשם
הקדוש

עמוד ז'

בו תנשא
מלכותך:
העמדת
מלכות שמים
בעולם ביו"ט
של ראש
השנה

א. אור פני מלך חיים: שורש החיים המתגלה בראש השנה
מהות החיים כולל שני חלקים; שורש החיים, וחיות הנמשך אל האברים והחושים | גם בקומה הכללי של העם ישראל נמצאים שתי דרגות אלו, המלך - מקור החיים, ושאר העם - המשכיות פרטיות | כן הדבר גם בבחי' הזמן; בראש השנה מתגלה עצם החיות, ושאר הימים הם חיות פרטיים | עצם מהות החיים הוא סוד שלמעלה מהשגה | לכן כל עצמות מהות ר"ה הוא טמיר ונעלם - בכסה ליום חגנו

ב. זוכר יצוריו לחיים: בקשת חיים הנמשכים מקבלת עול מלכותו
שורש חיות הרוחני שבאדם הוא נקודת המלכות שבו - קבלת עול מלכות שמים | נקודה זו היא גנוז במעמקי לב האדם | פרטי חלקי העבודה הינם נגלים - וכדרך כוחות הנגלים שבאדם | על המלך - שהוא מקור חיות העם - להמשיך קבלת עול מלכות השי"ת לכל העם | עיקר בקשתנו בר"ה הוא על גילוי עצמות החיים, נקו' המלכות שבאדם | סגולת קול השופר לגלות סוד נעלם זו | התפילות על החיים היינו על חיות הדבוקה במקור החיים | בקשה זו צריכה להיות באופן שבלעדי זה למה לנו חיים

ג. ותרועת מלך בו: ראש השנה - התגלות רום מעלת יצירת האדם
יצירת האדם היא חידוש נפלא, ועל כן היו בה הרבה קטרוגים | עצם כח הבחירה הפשית היא דבר שאיננה מובן, ונראה כאילו יש מיעוט ביכולת ה' חיו' | הן האדם היה כאחד ממנו | ענין 'חלק אלוך ממעל' הוא חידוש נפלא ביותר | עיקר הפלא שגם לאחר מסירת הבחירה אל האדם בהכרח הוא שיבוא אל תיקונו | לא שייך לברוא את האדם רק ממקום שלמעלה מדיונים וחשבונות | היראה הגדולה שביום הזה הוא מצד התגלות עולם נעלה שמשם נברא האדם | 'וגילו ברעדה' מכח גילוי הקשר העמוק של בני ישראל להקב"ה

ד. סתום פיות משטיננו: כוונת השטן בקטרוגו, ואופן הניצחון עליו
הקב"ה מתענג מאוד כביכול מבחירת האדם בצד הטוב | אין טעם ברצון ותענוג זה | השטן אינו בטל לדבר שלמעלה מהבנה, וע"כ הוא מתייצב נגד ה' במה שברא את האדם | טענת הס"מ 'עתידי הוא למחטי קמך'; שלעולם לא יגיע תענוג לפניו יתברך מיצירת האדם | בכל ר"ה מתעורר שוב טענה זו | מכח כל החטאים יש סיוע רב לקטרוג השטן | 'דידן נצח' שבחג הסוכות, כי בכלליות הדין בוודאי נצחנו | וזה ע"י שמגלה הקב"ה את עומק נשמת יהודי שעל ידה זוכה כל ישראל בדין

א.

אור פני מלך חיים: שורש החיים המתגלה בראש השנה

החלק הפנימי שבחיים - עצם חיי האדם שלמעלה מהחיות
שבחושיו ואבריו

אמנם למעלה מכל הפעולות הללו המתגלים בחיזיונות האדם, נמצא שורש החיים, שהוא המקור לכל אלו הכוחות הנעשים בכח חיותו, כי כולם נמשכים ממקור חיים זה. ושורש זה עצמו של עצם החיים הינו מציאות נעלם שאי אפשר לעמוד עליו, ואין לנו השגה בו כי אם מכח התוצאות המסתעפות ממנו, והיינו מה שאנו רואים שביכולתו של האדם לעשות ולפעול כך וכך, הרי הדבר מוכיח שיש בו חיות, שהרי רק מי שהוא חי יכול לדבר ולשמוע וכו', אך מכל מקום אין עצמות החיים שבקרבו מתגלה, כי עצם מהות החיים של האדם הוא בגדר סוד שלמעלה מהבנת והשגת הנברא.

ביום התחדשות האדם מבקשים על ענין החיים

הנה ביום ראש השנה מחדש השי"ת את בריאת העולמות, ועיקרם היא יצירת האדם מבחר הבריאה, ועל כן באו בו הרבה בקשות על ענין החיים, וכמ"ש זכרנו לחיים וכו', מי כמוך אב הרחמן זוכר יצוריו לחיים וכדו'. ונבוא בזה להתבונן מה הוא עומק מהות החיים שאנו מתפללים עליהם ומבקשים אותם בימים אלו.

החלק הנגלה שבחיים - כחות ופעולות האדם המוריים על החיות שבתוכו

דהנה עינינו רואות במהות החיים של האדם הפרטי, שהחיים שלו נחלקים לשני חלקים; חלק אחד של חיי האדם הוא זה המתפשט לייבוי אבריו וחושיו ושאר הכוחות הנכללים בקומתו, שרק מצד החיות שנמשכת בהם יכולים הם לעשות את פעולתם. וכגון מה שהאדם רואה בעיניו, שומע באוזניו, מנענע את ידיו וכדו', כל אלו הפעולות לא היו יכולות להיעשות אלמלא כח החיות שבאדם. וזו דרגה אחת של החיים, המתגלה בפועל ע"י כוחות האדם.

בקומת כלל ישראל נמצאים ג"כ שתי דרגות אלו

והנה כדרך שנתבאר אצל האדם הפרטי, שנמצא בו שורש החיים, וגם כוחות שונות הנמשכים ממקור חיים זה, כמו כן ממש הוא לגבי כללות ישראל, שהם קומת 'האדם הכללי', שגם בהם ישנם שתי דרגות אלו של חיים.

ה'מלך' הוא שורש חיות העם, ושאר האנשים הם המשכיות פרטיות של החיים

דהנה גם בקומת ישראל ישנם אנשים פרטיים, שהם כמשל העינים והאזנים וכדו' של הקומה הכללית, וכל אחד ואחד מהם עושה את פעולתו ותפקידו שעליו נברא לשמש את קונו, והם כדרגת החיים הפרטי המתגלה מתוך פעולות האברים והחושים.

ולמעלה מפשוטי העם עומד המלך, הנחשב כמו שורש ומקור החיים לעמו, כי הוא משפיע חיות לכל בני אדם העומדים תחתיו. וכמו שמצינו לענין שבועה שיש בו לשון מיוחד להישבע 'בחי המלך', וכדברי חז"ל (ספרי ריש פרשת מטות) כל הנודד כאילו

פטרון הגליון - תשרי

נתנדב ע"י ידידנו הנכבד
מורה"ר צבי אביגדור באלזאם הי"ו
לע"נ אמו האה"ח פערל ב"ר משה יוסף ע"ה
נלב"ע כ"ו תשרי תשנ"ד לפ"ק

כל ימות השנה נחשבים כמו החיים הפרטיים של האדם, ובהם מתגלות רק הפעולות השונות הנמשכים מעצם מקור החיות, אך השורש עצמו אינו מתגלה בהם. אמנם למעלה הגדול והנורא, הלזה ראש השנה, שהוא השורש והמלך לכל השנה, והיינו שבו נשפע עצם מהות החיים שבבחינת זמן, וכל ימות השנה מקבלים ממנו חיותם וקיומם הפרטי

נודר בחיי המלך, וכן אומרים תמיד 'חיי המלך' (ש"א י, כד; ועוד), הרי שענין החיים משתייך במיוחד אל המלך, כי כאמור המלך הוא מקור החיים, והוא הממשיך חיות לכל העם.

כדוגמת 'נפש' האדם יש כן גם ב'זמני' השנה

והנה כדרך שנתבאר לגבי בחינת 'נפש' שנכלל בו שתי דרגות של חיים, כמו כן הוא גם לענין 'זמן', וכפי הכלל הידוע מספר יצירה, ששלשת אלו 'עולם שנה נפש' משותפים הם לכל דבר, וכל מה שיש בבחי' נפש ישנו גם בזמן ובמקום וכו'. והכי נמי בענייננו, כמו שישנם בחיי האדם (נפש) שתי דרגות, והיינו מקור ושורש חיותו, והפעולות הפרטיים הנמשכים ממנה, והם כדוגמת חיי המלך הכוללים, והחיים הפשוטים של שאר אנשי העם.

כן הוא גם בבחי' הזמן, שגם בו ישנם שני סוגים אלו.

בראש השנה נמשך חיות כללי ושורשי, וכל ימות השנה אינם אלא חיות פרטי

היינו, שכל ימות השנה נחשבים כמו החיים הפרטיים של האדם, ובהם מתגלות רק הפעולות השונות הנמשכים מעצם מקור החיות, אך השורש עצמו אינו מתגלה בהם. אמנם למעלה מהם עומד יום הגדול והנורא הלזה ראש השנה, שהוא השורש והמלך לכל השנה, והיינו שבו נשפע עצם מהות החיים שבבחינת זמן, וכל ימות השנה מקבלים ממנו חיותם וקיומם הפרטי.

יום ראש השנה הוא תמידי ונעלם - 'בכסה ליום חגנו' וכמו שאמרנו ששורש מקור החיים הוא בגדר סוד, שהרי אין הוא מתגלה לעיני בשר, ואי אפשר לעמוד

ב.

זוכר יצוריו לחיים: בקשת חיים הנמשכים מקבלת עול מלכותו

מאד, כי היא דרגה גבוהה ונשגבה מאד של גילוי עצם החיים. ואכן יש בזה כמה מדרגות הנוגעים לחלק העבודה שבה.

כי לאנשים נעלים ופנימיים ביותר, שיש בהם מדע יתרה, ואשר עומדים על אמיתות סוד החיים הללו שאותו אנו משתתלים להשיג בימים אלו, הנה לדידם יש לומר שבראש השנה אין האדם צריך לקבל על עצמו שמעתי ילמד ויתפלל יותר כראוי, או שיקיים מצוות ויתנהג כדבעי וכו', כי עבודה שכזו משתייכת בעצם לימות החול של כל השנה כולה, כי בשאר ימות השנה הוא הזמן להתחדש ולקבל על עצמו עניינים פרטיים אלו של עבודת ה', ואיננה כלל העבודה המיוחדת ליום הנשגב הזה. אלא העבודה בראש השנה היא לבוא אל השנת ענין שלמעלה מהתמדת הלימוד וכו', ולמעלה מקיום כל המצוות, כי החיים האמיתיים שאנו מבקשים עליהם ביום יצירת האדם הוא נקו' החיים שבמעמקי לב האדם, מקור החיים שממנו נמשכים התורה והתפלה של כל השנה, והיינו שנוכח לעמוד על החיים המתגלים ע"י ה'ראו דתרועה', לידע מהו עומק ענין עול מלכות שמים בשלימות שנקבל על עצמנו, וכן יקבץ להרגיש טעם ורצון בקבלת עול מלכותו יתברך, עד שכל החיים הרוחניים וגם הגשמיים יסובו תמיד סביב נקודת החיים הזו.

ישנם מדרגות שונות שנמשכים מהן חיים

אך בדרך פשוטה יותר השייכת לכל אדם, יבואר עומק העבודה והבקשה על סוד החיים המתגלה בראש השנה, ע"פ הנודע שישנם הרבה מקורות אשר אפשר להמשיך מהם את החיים, וכמו כן ישנם כמה משמעויות ופירושים לענין החיים. וזה כדרך שהאריך הרב בעל התניא ז"ע, כי בזמן הזה שאין בית המקדש קיים שייך להמשיך מקור חיים אפילו מהיכולות הטומאה בסוד גלות השכינה, כי מכיון שהשכינתא בגלותא ממילא מושפע השפע גם להסתייג וממנה נמשכים חיים גם לרשעים ופורקי עול, ואינם צריכים לקבל מקור חיים מצד הקדושה. הרי שישנם מדרגות רבות ומקורות שונות לענין המשכת החיים.

לחיות חיים גשמיים כמו בהמה הוא קללה ולא ברכה

והנה זה ברור שאע"פ שאנו מתפללים בראש השנה גם על חיים גשמיים של פרנסה טובה וגזירות טובות וכו', הנה אין הכוונה כלל לחיים הניתנים רק לנפש הבהמית ומופרדים מעצם מקור החיים, ואין אנו מבקשים בראש השנה שנוכל לאכול ולשתות ולישון וכו' ולעשות את כל פעולות הגוף כמו שעושה הבהמה, וגם מי שמבקש שיהיה בריא וחזק ויזכה לפרנסה בריחה, ושיניצל מכל צער ויסוריה ושיחיו כל ימיו בשמחה וטוב לבב מרוב כל, אין כוונתו רק לדרגת החיים הגשמיים הנוגעים לחיי הבהמה חיה.

כי הדבר פשוט שמדרגה זו של חיים היא ההיפך הגמור מענין החיים שאנו מבקשים עליו בראש השנה, וחיים כאלו אינם חיים, ואינם כלל בגדר שורש החיים המושפע ביום הנורא הזה, כי השפעת חיים שכזו אל האדם הוא בגדר קללה ולא ברכה. ויתר מכן, הנה האדם החי בעוה"ז חיים שכאלו, או לאו כלל שיהיו דומה לבהמה, אלא בכך הוא גרוע יותר ממנה. שהרי כאשר הבהמה פועלת כל

עבודת המלך מקור חיות העם - להמשיך על עצמו ועל עמו מלכות השי"ת כראוי

וזהו גם עבודת כל מלך הממונה על ישראל - המכוון גם נגד דרגת המלכות שבאדם הפרטי, ומלכותו היא מרכבה למלכות שמים, ועל כן צריך הוא לקבל עליו את מלכותו יתברך מתוך עומק פנימי מאד שבתוך נפשו. וכמו כן עבודה מוטלת על המלך להמשיך את קבלת עול מלכות שמים זו לכל העם המקבלים ומושפעים ממנו, כיון שמצד הכלל הוא הוא מקור ושורש חיותם.

ביום ה'מלכות' - כל עסקנו ובקשתנו הוא על גילוי עצמות נקודת החיים שמקבל עליו מלכות שמים

והנה על שורש חיים אלו משתדלים אנו בעבודתנו ביום ראש השנה. כי ביום הזה, יום התחדשות מלכות שמים, אנו שמים את כל עסקנו בהמשכת מקור זה של עצם החיים, אשר הוא השורש לכל התורה כולה ולכלל עבודת השי"ת. וביום ה'כסה' הזה עובדים אנו בעיקר לגלות את עצמות נקודת החיים שבנפש האדם, שהיא למעלה מכל העבודות הפרטיות הנמשכות ויוצאות ממקור נעלם זה. ועל אף שדרך כלל שורש זה הוא תמידי ונעלם, אך בזמן ראשית השנה, שמאיר בו ה'ראש' והשורש לכל ימות השנה שהוא בבחינת מקור החיים ב'זמן' כ"ל, מתגלה הוא מעט, ויכולים אנו לעבוד על המלכת השי"ת עלינו מעומק נקודה הפנימית שבנפש, כי עמו מקור חיינו.

וכאשר אנו מבקשים מהשי"ת בימים אלו על חיים, הנה המכוון בבקשתנו הוא שתהיה דרגת החיים של כל משך השנה מקושרת עם עצם מקור החיים המתגלה בראש השנה. והיינו שכל התורה והתפלה וקיום המצוות ומעשים טובים שנקיים בכל השנה כולה, לא יהיו רק כמו פעולות טובים לעצמם, וכדברים פרטיים העומדים לעצמם, אלא שיהא לכולם שייכות עם עומק קבלת עול מלכות שמים זו שהאירה בראש השנה, ושאותה קבלנו על עצמנו ביום המלכות.

כח קול השופר להוציא עומק חיות האדם שלמעלה מהשגה - 'יודעי תרועה'

ומאחר שנקודה זו עמוקה וגנוזה היא מאד כאמור, ואין הדבר עולה בקלות כל כך להוציאה ולגלותה ממקור שורשה, לכן הפליא הקב"ה חסרו עלינו ונתן לנו עצה נפלאה ועמוקה - לתקוע בשופר ביום התרועה הזה, כי כוחו וסגולתו של קול השופר הוא לעורר את הנקודה הפנימית זו שבמעמקי נפש האדם, ועל ידה לבלר יש לנו קצת נגיעה ושייכות למקור חיותנו - נקו' המלכות שבו - המתגלה ביום התחדשות יצירת האדם. ועל כך שפיר נאמר 'אשרי העם יודעי תרועה', וכדברי הוזה"ק הנ"ל, שהם היודעים ה'ראו דתרועה', והיינו שיכולים לגלות חלק הסוד שבנפש האדם ע"י קול התרועה, שמכווחו ניתנת לנו היכולת להמליך עלינו את השי"ת מעומק פנימיות נפשנו.

אנשים נעלים מבקשים רק על גילוי עצם החיים של קבלת מלכות ה'

וממוצא הדברים נלמד, שעומק בקשת החיים שאנו מתפללים ומבקשים בראש השנה הוא ענין עמוק ונעלם

כמו שהוא בחיי הגשמיים שבאדם כן הדבר לגבי חיי הרוחניים

ונבוא לפרש הדברים ע"ד העבודה. כי הנה כמו שנתבאר לגבי החיים הגשמיים של האדם, שעצמות חיות האדם אינה מתגלה אצלו, והחיות שכן רואים בו אינה אלא פעולות שונות הנמשכות ממקור חיים, כי על עצם מהות חיות האדם אי אפשר לעמוד. כן הדבר גם בחיים הרוחניים של האדם, והיינו חלק עבודת ה' שבו, שעצם מקור החיות הרוחניות של האדם היא למעלה מהשגה, ואינה מתגלה בחיצוניות כלל.

עצם מקור החיים הוא קבלת עול מלכות שמים

כי הנה כמו שאמרנו לעיל שמקור החיים שבקומת ישראל הוא המלך המושל בהם, והמשפיע בהם כח החיות והקיום, הנה כדרך הזה נמי הוא בחיים הפרטיים של האדם, כי מקור החיים שבו הוא דרגת המלכות שבקרבנו, והיא מעין החיים המחיה את כללות קומת האדם.

ופירושה של 'המלכות' שבחיי האדם הרוחני, היא ה'קבלת עול מלכות שמים' שלו, והיינו מה שמקבל האדם על עצמו עול מלכותו יתברך, והוא בטל אל הקב"ה כעבד נרצע אל אדוניו. ודרגת חיות זו היא שורש החיים של האדם. וכיון שנקודה זו עומדת בתוך תוכיותו של לב האדם, שהרי היא עצמות החיות שבו, לכן אין היא מתגלית כל כך, ואי אפשר לעמוד עליה לרוח דקותה ופנימיותה.

שאר חלקי העבודה הינם נגלים - כדרך החיות הפרטית שבכוחות האדם

כי הנה גם שאפשר לדעת ולהבין מה הן הפעולות החיצוניות שצריכים אנו לעשות מצד החיים הרוחניים של האדם, והוא, שהמבקש לחיות באופן נעלה ומרומם ולעבוד את השי"ת, עליו ללמוד ולהתפלל, ולקיים מצוות, ולעשות מעשים טובים וללכת בדרכי ישרים, אולם כל הדברים האלו אינם אלא פעולות ועבודות פרטיות הנמשכות ממקור החיים הרוחני, והינן רק חלק הנגלה שבחיי נפש האדם.

קבלת עול מלכותו יתברך צריכה לבוא ממקום פנימי שבמעמקי הנפש

אולם נקו' המלכות שבאדם, שמצדה הינו מוכן ומוזמן תמיד לקבל עליו עול מלכות שמים - שזוהי עצם חיותו הרוחנית כאמור, נעלית יותר מכל העניינים הנמשכים ממנה, והיא בגדר סוד שאיננה מתגלה בפירוש, וכדרך שמקור החיים הגשמיים של האדם תמיד ונעלם כנ"ל. והמלכה זו באה מהנקודה הכי עמוקה שבנפש, ובאופן פנימי וחזק מאד, הרבה יותר מהמורגש בקיום כל התורה כולה.

כי שאר כל ענייני עבודת ה' שנאמר עליהם 'כי הם חיינו, אינם אלא ענפים היוצאים ומשתלשלים מעצם החיים הרוחניים, אבל השורש עצמו הוא נעלה הרבה יותר מהחלקים הפרטיים של חיי האדם.

הדברים הללו, הרי למעשה היא עושה את מה שעליה לעשות ואת הדברים שעבורם נבראה, ונמצא אינה מקלקלת את דרכיה בכך, ואילו האדם לא נברא על האדמה בשביל דברים הללו. ולא עוד אלא שממון בתוכו יצר הרע מנעוריו, ואם יחיה כמו בהמה אזי יתגרר עליו יצרו הרע ביותר, ויגרום לו שיקלקל את דרכיו עוד, ולא יעשה את אשר מוטל עליו לעשות, ולא יגיע לעולם אל התכלית אשר בעבורה נברא.

בקשת החיים ברה"ה - על חיים רוחניים הדבוקים במקור החיים

אך פירושם של החיים שאותם אנו מבקשים בראש השנה הוא, שנוכח לחיים כמו חיו של איש רוחני ונעלה, שמשמעות החיים שלו היא שהוא מקבל חיות מעניינים ורוחניים ופנימיים, ולא מדברים גשמיים וחינוניים, ולדוגמה מה שמרגיש טעם נפלא בשבת קודש, פתיחת הלב בתפלה, ודבקות בקיום המצוות, וכמו כן הוא טועם את אמתת מתיקות התורה, ומרגיש בשעת לימודו כי הינו לומד את תורת ה', והוא זוכה שדברי התורה שבהם הוא הוגה ומתדבק הופכים את כל מהותו ומזככים אותו להיות איש נעלה ומרום וכדו'. כל אלו הן הרגשות פעילות החיים המסתעפות מעצם החיים של איש הרוחני, הדבוק תדיר במקור החיים שלו, שהוא מחיי החיים, ועל חיים שכאלו בלבד עלינו לרצות ולבקש בכל תפילותינו ומאויינו בימי הרחמים והרצון.

תפילות על צרכים גשמיים - כדי שחסרונם לא יפריע את הדבקות בחיים האמיתיים

וכמו כן גם בכל בקשותינו בימים הללו על חיים גשמיים

של עושר וכבוד ובריאות הגוף וכו', הכוונה היא לצורך הנזכר, וכונתנו בהם שנוכח לחיות תמיד בלי דאגות והפרעות שונות מצד הצרכים הגשמיים, כגון שנוכח לפינסה בשפע ובהרחבה, וכלל השפעות הגשמיות הנצרכות, כדי שנוכל לפנות לבנו ודעתנו ומחשבותינו לעבודתו יתברך כראוי, שגם בגשמיות יש חילוק מהדין בא השפע, שאם בא השפע ממקור הקדושה אזי ע"י גשמיות זו יש סיוע להאדם לעבודתו יתברך, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה, שאף על פי שאני מבקש כסדר כמה מיני הצלות וישועות, אבל בכלול אחת שאלתי מאת ה', והיא המבקש היחיד שלי - 'אותה אבקש', שאזכה לשבת בבית ה' כל ימי חיי, לחזות בנועם ה' ולעמוד בהיכלו תמיד.

בקשת החיים הרוחניים ברה"ה - כי בלעדיהם למה לנו חיים

ובקשה זו על חיים הללו הבאה ביום הדין הזה, צריכה לבוא מעומק לב האדם, ובאופן שירגיש שרק חיים כאלו נחשבים לו כחיים, ובלעדי זה אין לכל חיותו וקיומו עלי אדמות שום משמעות וטעם, ואי אפשר לו להתקיים כן כלל.

יש בקשות שיכול המתפלל להתקיים גם בלי המבקש

כי הנה כבר יש לך אדם הדרוש ומבקש דבר מסוים מצד מה שהוא דבר טוב, ולכן הוא חפץ בו, ויש לו חשק גדול אליו, אך עם כל מה שהוא אכן רוצה אותו, עדיין אין הוא מרגיש שהוא מוכרח לקבלו, והיינו שאין חפצו בדבר ההוא בתוקף כל כך עד שאי אפשר לו להתקיים בלעדיו. וכגון אדם היודע בטוב את מעלת

ג.

יום השבת קודש, וגודל הנעימות והעונג שהנחיל לנו הקב"ה בעצם היום הזה, ולכן הוא חושב בנפשו כי בוודאי מה טוב ומה נעים היה אילו היה הוא מרגיש טעם רוחני בשבת קודש, והוא אכן משתדל בזה פה ושם. אמנם על אף שיש לו תשוקה לכך, אין זה נוגע לנפשו כל כך לומר שמוכרח הדבר להיות, כי יכול הוא לחיות את חייו בטוב ובנעימים גם בלא להרגיש טעם ביום השבת, והעיקר אצלו הוא שיהיו לו חיים טובים בלא דאגות וכדו'. ועד"ו, הנה יוכל האדם ג"כ לבקש ולהתפלל אליו יתברך שישפיע לו חיים אמיתיים ממקור החיים, כי אכן בוודאי יודע הוא שטוב הדבר להיות כן, אבל בכל זאת איננו חש שהדבר הכרחי לו כי זה בלבד נקרא חיים.

זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים

אמנם בקשתנו בראש השנה על חיים רוחניים ונעלים, צריכה להיות מעומק הנפש כל כך, עד שגרגיש שחיים באופן אחר אינם נחשבים לנו כלל למציאות של חיים, ובלא חיים של דבקות בהש"ת למה לנו חיים כלל. ועל זה נקבעה ההכנה בימי חודש אלול, שבהם צריך האדם להביא את עצמו למדרגה כזו אשר רק חיים כאלו יהיו נחשבים אליו כחיים, ומכח הכנה רבה זו יעמוד בראש השנה במצב זה, ובקשה זו אכן תבוא לו באמת מעומק הלב, שלא יתרצה אלא בבחינה זו של חיים רוחניים, ועל כך יתחנן לפני קונו כעני המבקש על נפשו, ויאמר 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים', והיינו שאנו חפצים בחיים כאלו אשר הש"ת חפץ בהם, מלך חפץ בחיים, ואשר עליו נאמר 'למענך אלקים חיים'.

נקודות:

הבחירה שנמסרה לאדם היא כח אלוקי שחננו השי"ת, וכמ"ש הרמב"ם שהאדם דומה אל בוראו יתברך במה שבידו לבחור בעצמו בטוב או ברע, והאדם קיבל זאת מכיון שנשמתו נחצבה מתחת כסא הכבוד, ויש בו איזה בחינה של אלוקות

~ ומלבד חידוש זה עצמו שישנו ביצירת האדם מה שהינו בעל בחירה, הנה נתוסף עליו חידוש גדול יותר, שאע"פ שניתנה

הבחירה בידו, ומצדה יכול הוא להרע את מעשיו, מכל מקום האמת היא שסוף כל סוף מוכרח הוא לבוא אל מדרגת הטוב האמיתי, ובהכרח שכל אדם מישראל יבוא אל שלימות תיקונו. ולולי זאת לא היה נברא האדם שיברא השי"ת את האדם כל עוד שישנו אפילו ספק קל שמא לא יזכה הוא להגיע אל שלימותו

ותרועת מלך בו: ראש השנה - התגלות רום מעלת יצירת האדם

אימת הדין שבראש השנה הוא מצד יראת הרוממות שמתגלה בו

ועתה נבאר נקודה נוספת בעבודת היום של ראש השנה, והוא בענין אימת הדין שביום הזה. ונקדים ונאמר, כי המולכים ע"פ דרך הסיסודית הדגישו ביותר בראש השנה את ענין יראת הרוממות הנמשכת ביום הנורא הזה, כי יראה זו היא היא עומק אימת הדין שישנה בראש השנה.

יראה זו מקושרת לשמחה פנימית ואמיתית

יראה זו מקושרת ביותר גם עם שמחה עמוקה, אשר היא שמחה פנימית ונעלמת כל כך שאי אפשר לגלות אותה בגילוי, ועל כך נאמר 'בכסה ליום הגנו', כי משמעות 'חג' הוא זמן של שמחה, ושמחה זו הינה 'בכסה' בראש השנה, ובדרך 'ויגילו ברעדה' (תהלים ב, יא). ושמחה זו באה עד כדי כך אשר המלאכים מתפללים בראש השנה ואומרים לפני הקב"ה, רבוש'ע, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכיפורים (ר"ה לב:). ושמחה זו של ראש השנה יש בה כמה נקודות, ונבוא לבאר קצת את עניינו.

יצירת האדם היא חידוש נפלא, ועל כן היו בה הרבה קטרוגים

דהנה כל יסוד הדין ההווה ביום ראש השנה, נמשך ממה שביום הזה ברא הש"ת את האדם, אשר יצירה זו היא חידוש נפלא שאין כמותו, ולא שייך כלל להסביר את גודל הפלא שחידש השי"ת ביצירת האדם, וכמו שרואים שאכן היו הרבה קטרוגים על בריאת האדם, וכדרך שהמלאכים טענו עליו 'מה אנוש כי תזכרנו' (תהלים ח, ה; ברא' ח, ו) ולא הבינו את גודל החידוש שבו. וקטרוגים אלו חוזרים על עצמם בכל שנה ושנה, כי השטן בא בכל ראש השנה לעורר שוב קטרוג זה על הסוד הנפלא של יצירת האדם.

'עד שאתם מתדיינין כבר נעשה האדם'

והנה איתא במדרש (שם ה), 'אמר רבי סימון, בשעה שבא הקב"ה לבראות את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים ותבורות תבורות, מהם אומרים אל יברא, ומהם אומרים יברא, עד שמלאכי השרת מדיינין אלו עם אלו, ומתעסקין אלו עם אלו, בראו הקב"ה. אמר

להן, מה אתם מדיינין, כבר נעשה אדם, עכ"ל המדרש. היוצא מדברי המדרש, שמחד גיסא אכן התייעץ הקב"ה עם המלאכים אם לברוא את האדם אם לא, כי אכן הדבר טוען עיון ושיקול רב, אמנם מאידך גיסא אמר הקב"ה למלאכים מה אתם מדיינין עליו, הלא כבר נעשה האדם. והיינו לומר שכל הדיינים שישנם על בריה זו, וכל מה שיש מקום וצדדים לדון עליו לכאן ולכאן אם זה עסק טוב לברוא או לא, הרי זה אכן דיון טוב, אמנם כשנוגע הדבר למעשה, לא שייך לדון על הדבר כלל, וכבר נברא האדם ממקום שלמעלה מכל הדיינים.

עיקר יצירת האדם היתה ממקום שנעלה מהדיינים

ועומק הדבר בזה הוא, מכיון שכל עצם יצירת האדם נמשכת ממקום נעלה וגבוה שלא שייך בו דיינים כלל, כי כל עצם הנברא הלוה הוא בריה עמוקה מאוד שאין מקום להבין אותו ולעמוד עליו ע"פ שכל החיצון ודעת הנגלה. ואם אכן ישנם קטרוגים על זה, והשכל הטבעי אינו מבין טעם יצירתו, אזי כבר נראה איך להשית עצה עם חשבונות הללו, וכבר נשתדל למצוא מבוא לתרץ קטרוגים האלו. אולם כל הדיינים הללו אינם מכריחים שנצטרך ליישבם מקודם כדי לברוא את האדם ולולי זאת לא יוכל להברא, כי לפי האמת יצירת האדם באה ממקום נעלה שזכה שאינו עומד לדיון כלל.

הבחירה החפשית שניתנה לאדם היא מלא גדול, כאילו נתמעטה יכולת הקב"ה ח"ו

והנה החידוש הנפלא שבעצם יצירה זו של האדם נחלק לכמה פרטים. ראשית כל, הוא מה שברא השי"ת את האדם כבעל בחירה, והיינו שניתנה לו הרשות והיכולת לבחור בעצמו לעשות הטוב או הפכו. ודבר זה נופא שיימצא נברא בעולם שיש לו בחירה חפשית הוא חידוש נפלא עד מאוד, לא אימעיזא מצד מה שבעל הבחירה עלול לבוא לידי חטא, אשר על כך באה טענת המלאכים לומר ש'עתידי הוא למחטי קמך' (וזה"ק ח"א כב). אלא גם מצד עצם הענין שניתן כח הבחירה לאדם הוא דבר פלא כשלעצמו, כי אין הדעת סובלת שיוכל להיות נברא הפועל ע"פ כוחותיו שלו, ושהוא יתא כבעל הבית לבדו על עצמו, שהרי הקב"ה בלבד הוא מלך העולם, ואין עוד שום מושל בכל העולמות זולתו, וכל מה שאירע בעולם

הנה תענוג זה של השי"ת בא ממה שברא בעולם שברא האדם אשר הוא בעל בחירה, וכאשר אדם הלוה בוחר בעצמו ומכח בחירתו החפשית בתכלית הטוב ממש, שהוא מדבק את עצמו בכל עת בדבק טוב בהקב"ה, והוא מפריד את עצמו מכל הדברים המנתקים אותו ומפריעים לו מדבקות הבורא וכדו', ויש לו הכרה אשר אין עוד מלבדו, וכל מהותו תהא חטיבה אחת של עבודת השי"ת ועשיית נחת רוח אליו, הנה מכך נמשך להשי"ת תענוג נפלא. וענין זה הוא למעלה מן הטעם וההסבר, ואע"פ שאינו מובן לשכל האדם, זה הוא התענוג והרצון של השי"ת, ו'אין טעם ברצון'.

גדול עד מאד, והוא חלק מהסוד המתגלה בראש השנה. **הפלא היותר גדול - שגם לאחר מסיירת הבחירה אל האדם, בהכרח הוא שיבוא אל תיקונו** ומלבד חידוש זה עצמו שישנו ביצירת האדם מה שהינו בעל בחירה, הנה נתוסף עליו חידוש גדול יותר כפול ומכופל, שאע"פ שניתנה הבחירה בידו, ומצדה יכול הוא להרע את מעשיו, מכל מקום האמת היא שסוף כל סוף מוכרח הוא לבוא אל מדרגת הטוב האמיתי, ובהכרח שכל אדם מישראל יבוא אל שלימות תיקונו. ולולי זאת לא היה נברא האדם כלל, כי לא שייך שיברא השי"ת את האדם כל עוד שישנו אפילו ספק קל שמא לא יזכה הוא להגיע אל שלימותו ותיקונו, ועל כרחו יתקן כל אחד מישראל לטעתי לבוא.

הרי שהגם שמצד אחד התאפשרה לאדם הבחירה והוא כבעה"ב על עצמו, עד שהיה נראה לכאורה שיש מקום להסתפק אם יבחר האדם בטוב - ואזי יבוא אל תכליתו, או שיבחר ברע - ועי"כ יידחה מתיקון נשמתו. הנה מאידך גיסא הרי הקב"ה הוא לבדו אדון ומושל בעולם, ולכן בהכרח יתעלה כל אדם אל תיקונו, כי השי"ת כבר יסבב לידי כך שיבוא האדם בהכרח אל

מדרגת הטוב, שעבורה בלבד נברא האדם. והנה שני צדדים האלו נראים לכאורה כסותרים זה את זה, ואכן מצד השכל הפשוט אין מקום להבינם וליישבם יחד כל כך, ורק הקב"ה הנושא את כל ההפכים ומחברם הוא זה שיכול לבראות את האדם.

לא שייך לברוא את האדם רק ממקום שלמעלה ממשכל הפשוט

ומכח כל הנפלאות האלו הנכללות ביצירת האדם, ועוד רבות כהנה, נוצרו קטרוגים רבים ע"י הסט"א וחילולו, כי אכן אי אפשר להבין כל זאת ע"פ דעת הגולה, וכל יצירה זו של האדם היא חידוש נפלא ביותר. אמנם בריאת האדם לא בא אכן ע"פ הדין והשכל, אלא מכח השכל הנעלם, ומקום עמוק שכזה אשר לא שייך בו דיונים כלל, והיא נמשכת מעולם נעלה עד מאד, אשר רק משם יכול היה להיבראות. ועולם נעלה זה מתגלה בכל שנה בראש השנה אשר בו מחדש השי"ת שוב את יצירת האדם.

גודל היראה המתעוררת ביום הזה הוא מצד התגלות עולם נעלה הלוה

ומעתה, מכח רוממות מקום זה המתגלה בראש השנה

.ד.

סתום פיות משטיננו: כוונת השטן בקטרוגו, ואופן הניצחון עליו

לפניו יתברך מכל נשמת ישראל הפרטי שברא בעולמו. וגיילי זה בא בכמה וכמה אופנים; אם מכח הררהור התשובה שיש לכל איש מישראל בימים אלו, כי כל יהודי ממליץ את השי"ת בעומקי ליבו, באופן אשר אל זה היתה הכוונה העליונה באמת בתחילת הבריאה. וכמו כן ישנם בכלל ישראל צדיקים ויראי ה', שעבודתם מגלה את התענוג שיש להקב"ה מבריאית העולם, והצדיק מגלה בעבודתו את קדושת הכלל שבישראל. ועכ"פ בכל אופן שהוא, סוף כל סוף מתגלית בימים אלו נקודת היהדות שיש לכל איש ישראל בעומק נפשו, וגיילי זה בא בבירור כל כך, עד אשר כבר אפשר לראות עתה גם את העתיד הטוב אשר יבוא כל אדם בוודאי אל תכלית תיקונו, ומהו באה הוסיכה בדין בראש השנה.

על זה מורה ה'דידן נצח' שבחג הסוכות, כי בכלליות הדין בודאי נצחון

והנה על נצחון הדין הזה אמרו חז"ל (ויק"ר ל ב) שבמה שישאר יוצאים בחג הסוכות מלפני הקדוש ברוך הוא ולולביהם ואתרוגייהם ביים, אנו יודעין דישאל אינן נצוחיא. ואין הפירוש בזה שבכך יודעים אנו בודאות שיהא השנה טובה ומבורכת, אלא הכוונה בזה היא שעל אותה הקטרוג שבכוהו רצה הסט"א לשנות את הנהגת הבריאה, הנה בזה הננו זוכים בוודאי בדין בכל שנה ושנה ו'דידן נצח', כי הקב"ה הדין את העולם כולו בטובו. ידון את עמו באופן אשר הדין יביא אותם אל תכלית הטוב והנכון, והטעם הנעלם אשר בעבורו ברא השי"ת את האדם - יתמלא בודאי, אם באופן זה או אחר, ועכ"פ סוף כל סוף יבואו בו אל הוכות, וכענין שנאמר (דברים ח. טז) 'להיטיבך באחרייתך'.

ויגבה ה' צבאו' במשפט' ע"י 'והא'ל הקדוש נקדש בצדקה'

ועי' נאמר (ישעיה ה, טז) 'ויגבה ה' צבאו' במשפט', שהקב"ה מגביה את עצמו במשפט למעלה מן כל הדיונים והקטרוגים, ונוצח לעולם בדין, וזה עי' 'והא-ל הקדוש נקדש בצדקה', כי בקדושה נעלה זו, שאין לאף אחד השגה בו, בכך נקדש השי"ת, וזהו מכח הצדקה שעושה עם העולם בעת הדין, והיינו מה שפועל שתתגלה הוכות של כלל ישראל בכל ראש השנה.

ויהי"ר שבקרובו יתגלה לעין כל התענוג הגדול שמקבל השי"ת מעבודתו, ויתקיים מה שנאמר 'הי' כבוד ה' לעולם ישמה ה' במעשיו', ימלך ה' לעולם אלקיך ציון לדור ודור הללו-ה, ברתמים בב"א.

בלבד יופיע עליו אור עליון שלמעלה מהשגתו, הנה בעניינים כאלו אין להסט"א כל שייכות.

טענת הסט"מ ש'עתיד הוא למחטי קמך', שלעולם לא יתענג הקב"ה מיצירת האדם

ומעתה הנה זהו כל ענין קטרוג הסט"מ, וזהו שורש כל הרע ומחנה דימיה, שהוא מתנגד לתענוג הנפלא שיש להשי"ת מבריאית האדם, שהרי תענוג זה נמשך ממקום עליון שלמעלה מהשנה ששם אין לו מגע יד, ועל כן הוא בא בטענה על כך, מכח זה שעי"פ השכל הפשוט נראה כי תענוג זה לא יקום ולא יהיה, שהרי האדם עלול לבוא לידי חטא, ו'עתיד הוא למחטי קמך', ומימלא לעולם לא יגיע אליו יתברך תענוג מנברא זה של האדם. ועוד הוא טוען, שהשי"ת דורש מהאדם עבודה נפלאה ביותר אשר סותרת את כל גבולות הבריאה, כי עבודת האדם אל בוראו צריכה להיות באופן שלמעלה מן הגבול, והרי זה קשה עליו ביותר וגבוה מדי ממדרגתו, ואינו יכול לעמוד בה. נמצא כי השטן בא לקטרג על ה' ודאי - על גודל התענוג שיש להשי"ת מבריאית העולם.

בכל ראש השנה מתעורר שוב קטרוג זה - ובהוספת הוכחות ורמיאות לכך

ובכל ראש השנה שבא השי"ת לחדש שוב את העולם, ואת האדם מבחר הבריאה, חוזר קטרוג זה על עצמו. ולא עוד אלא שעתה הוא בא בהוכחה ברורה לדבריו, כי אם בשעת בריאת העולם לא היה השטן יכול להוכיח את דבריו שעתיד האדם לחטוא לפני בוראו, הנה עתה בא הסט"מ עם תנאי דמסייע ליה, והם חבילות רבות של עבירות שנכשלו בהם בני האדם במשך כל השנה, ואשר כל אלו הן ראויות להיות בטענה לטענתו, ומכוחם הוא בא בטענה לפני הקב"ה לומר שעתה היגך רואה בעיניך כי מהות האדם הזה הוא חוטא ופושע, וכיין שכן מוכרח אתה כביכול לשנות את כל הכוונה והנהגה שעלה ברצונך בשעת בריאת העולם. וזהו עומק הקטרוג והמלחמה שבין הקדושה להסט"א בכל ראש השנה.

בימים אלו מגלה הקב"ה את עומק נשמת ישראל שעל ידה זוכה הוא בדין

ולא נפרש עתה איך מסתדר הקב"ה עם טענות האלו של השטן, אלא גמר הדבר הוא אשר בודאי בכל ראש השנה הננו יוצאים וכאים בדין זה, באיזה אופן שהוא, כי סוף כל סוף מתגלה בראש השנה ובעשרת ימי תשובה בכל איש ישראל נקודה עמוקה המורה בהכרח שהשטן אינו צורך כלל בטענתו, ובודאי בוא יבוא תענוג ונחת רוח גדול

עיקר קטרוג השטן ברה"ה הוא 'על ה' ודאי'

הנה אמרו בוזה"ק (ח"ב לב): שהקטרוג שהס"מ מקטרג על יצירת האדם בראש השנה בחורו לטעון את טענתו הראשונה 'מה אנוש כי זכוננו', הרי זה באמת קטרוג על השי"ת בעצמו. והוזה"ק מייסד את הדבר על אלה הדינים (איוב א. ו) 'יהי היום ויבאו בני האלקים להתייצב על ה', ויבאו גם השטן בתוכם', ופירושו בוזה"ק 'שלהתייצב על ה', הכוונה 'על ה' ודאי', והיינו לנגדו כביכול. פירוש הדברים, שאין עיקר כוונת השטן לקטרג על האדם עצמו, להענישו או לזנונו בניהונם וכדו', אלא עיקר כוונתו היא 'להתייצב על ה' ודאי, שברצונו למנוע את התענוג שיש לו להקב"ה מבריאית העולם. ותכלית קטרוגו בזה היא להביא הנהגה אחרת לעולם, אשר על פי אותה הנהגה לא תתמלא תכלית כוונת השי"ת בסוד בריאת האדם.

יש להקב"ה תענוג נפלא מביחירת האדם בטוב, ואין טעם ברצון ותענוג זה

וביאר הדברים, דהנה התענוג זה של השי"ת בא ממה שברא בעולם את האדם אשר הוא בעל בחירה, וכאשר אדם הלוה בוחר בעצמו ומכח בחירתו החפשית בתכלית הטוב ממש, שהוא מדבק את עצמו בכל עת בדבק טוב בהקב"ה, והוא מפריד את עצמו מכל הדברים המנתקים אותו ומפריעים לו מדבקות הבורא וכדו', ויש לו הכרה אשר אין עוד מלבדו, וכל מהותו תהא חטיבה אחת של עבודת השי"ת ועשיית נחת רוח אליו, הנה מכך נמשך להשי"ת תענוג נפלא. והגם אשר יש מקום להקשות על זה, מדוע אכן יש לו להשי"ת תענוג מזה דוקא, ולמה אינו מתענג מדברים אחרים, ועד"ו שאר תמיהות שישנם בדבר, מכל מקום ענין זה הוא למעלה מן הטעם וההסבר, ואע"פ שאינו מובן לשכל האדם, זה הוא התענוג והרצון של השי"ת, ו'אין טעם ברצון'.

הסט"א וחיילותו אינם מתבטלים למה שלמעלה מהשגותיהם

ומכין שתענוג זה נמשך ממקום נעלה שלמעלה מהשגת הנברא, לכך בא השטן לקטרג עליו בכל שנה ולעכב בעד תענוג נפלא זה. דהנה כל בריאה זו של השטן, [וכמו כן כל האומות העולם אשר מקור שורשם הוא 'ראשית גוים עמלק' (במדבר כד, כ), שהוא הוא עצמו כח הסט"מ והסט"א], הוא מין בריה שכזה שבראו השי"ת באופן שיש לו שייכות רק עם מה שמושג לשכל הנברא, ואילו בעניינים נעלים שלמעלה מהשגת הנברא, אשר בהם צריך הוא להתבטל אל דעת הבורא ומכח הביטול

א. התעוררות התענוג העליון מעבודת כנסת ישראל

ויש נהגין לאכול תפוח מתוק בדבש ואומרים תתחדש עלינו שנה מתוקה, וכן נהגין. (רמ"א אורח חיים פ"ג א.)

יש לומר לבאר מנהג זה ע"פ פשוטו, כי כנסת ישראל נמשלה לתפוח (שבת ע"ג). [ובאמת יש בכל פרי רמז על כנסת ישראל, כי איתא בספתי"ק אשר ד' חלקי האילן 'שורש גזע ענפים ופירות' מכוונים לד' אותיות שם הוי"ה, ונמצא כי הפרי הוא כנגד הה' תתאה שהוא בחי' מדת המלכות, ובני ישראל הם המגלים מלכות ה' בעולם]. וכאשר מטבילים את התפוח בדבש, רוצים בזה לרמוז את בקשתנו ועבודתנו שיומתק בעיני ה' עבודת כנסת ישראל וירצה בנו.

ובאמת אמרו כי זו היא תמצית כל עבודתנו ביום ראש השנה, וכדאי' בספתי"ק (ליקו"ת לבעה"ת הרושים לראש השנה) ומקורם טהור בדברי האריה"ק, אשר כל העבודה בימים אלו היא להמשיך את הרצון העליון לחדש את מדת מלכותו. והיינו אשר יתגלה הנועם והרצון העליון שיש להשי"ת ממדת המלכות, הלא היא כנסת ישראל. ולרמז על עבודה זו מטבילים את התפוח הרומז על כנסת ישראל, בדבש המורה על מתוקות ותענוג. ואכן 'תפוח בדבש' בגי' 'דבש מלכות', לרמז על הרצון שמתעורר על מדת המלכות.

ב. העלאת התקיעות מן הפשט אל הסוד

אמר אב"י השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יאה רגיל למיחזי בריש שתא קרא ורוביא כתי וסילקא ותמרי (הוריות ב')

יש לומר כי ענין הסימנים שעושים בראש השנה, הוא חלק מסדר עבודת המתקת הדינים שעוסקים בה ביום זה.

ויבאר בהקדם ענין ארבעת העולמות 'אצילות בריאה יצירה ועשייה', אשר עולם העשייה רובו רע (ע"פ שמו"פ ד'), ואיתא בספתי"ק כי מפני זה יש בו שליטה גדולה למדת הדין. ולפי זה מובן אשר בבואנו להמתיק את הדינים ביום זה, צריכים להתעלות מבחי' עולם העשייה לעולמות שלמעלה ממנו. והנה ארבעת חלקי פרד"ס התורה 'פשט רמז דרוש וסוד', מכוונים הם כנגד ארבעת העולמות הנ"ל, כי חלק הפשט מכוון לעולם העשייה וכן הלאה. ולפי זה מבואר כי כאשר באים להתעלות ביום זה מאחיות הדינים המתגברים בעולם העשייה, צריכים להדגיש יותר את עניני הדרוש הרמז והסוד שבתורה.

ויש לומר, כי לכן כתוב בתורה רק 'יום תרועה יהיה לכם' (במדבר כ"ט, א) שהיא תרועה אחת, והז"ל קיבלו בזה להוסיף על פי דרשות הכתובים עוד תקיעות ותרועות (ר"ה ג'). והוא כדי לעורר את בחי' הדרוש, שהוא כנגד עולם הבריאה, ובה יהיה כח להעלות את התקיעות מעולם העשייה עד לעולם הבריאה. ובהו הענין בא גם המנהג לעשות סימנא מילתא, שהוא ענין של רמזים, ועושי הסימנים על ידי 'תפוח' שבגי' ב"פ רמז'. וידוע מדברי הצדיקים ז"ע שרמזו בזה את כוונת התקיעות, והוא כדי לעורר את בחי' הרמז שהוא כנגד עולם היצירה. ותכלית הענין הוא מה שכתוב בזה"ל (ח"ג קמ"ט): שצריכים להקפיד לשמוע את התקיעות דוקא ממני שיוודע את ה'רוח התרועה', שיוכוין לתקוע על פי סודות התורה. והיינו כדי לקשר ולהעלות את התקיעות ממדרגת הקיום על פי פשט שהוא בחי' עולם העשייה, עד לעולם האצילות שהוא בחי' הסוד.

ונמצא כי מוסיפים על תקיעת השופר בפשטות, עוד רמזים דרושים וסודות, כדי להעלות את התקיעות מעולם העשייה

דרך העולמות יצירה ובריאה, עד לבחי' עולם האצילות שאין שם דין וקטרוג כלל.

ג. הסתרה של ראש השנה לצורך הגילוי

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו (תהלים פ"א, ד).

יש להתבונן במה שראש השנה הוא יום של הסתרה, וכמו שאמרו חז"ל (ר"ה ט'). 'תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, איהו חג שהחודש מתכסה בו, הוי אומר זה ראש השנה'. ויש להקשות בזה, שהרי ראש השנה הוא היום של מלכות ה', אשר מדת המלכות היא ענין הגילוי כידוע. ואם כן לכאורה היה יום זה צריך להיות זמן של גילוי גדול, ועל כל פנים לא מוסתר ומכוסה כל כך.

אבל באמת אמרו כי היא הנותנת, אשר דוקא מפני גדול הגילוי שיום זה צריך להביא בעולם, לכן מוכרחים להתחיל עם כיסוי והסתרה. כי דבר שצריך להתגלות בעולם, הרי הוא צריך להיות מסוגל לנצח את כל הקטרוגים והמניעות שיכולים להיות עליו. ולכן עשה הקב"ה שיקדימו תחלה את עשייתו והשלמתו בהסתרה והצנעה, ורק אחר כך יביאנו לידו גילוי. כי על ידי זה כבר יהיה מיוסד והוקו די הצורך, עד שיוכל להתגבר לעומת כל העומדים עליו.

וכן רואים בטבע העולם בכל הולדה, שהוא ענין של התגלות חדשה בעולם. ועשה הקב"ה בסדר הדברים, שקודם כל יהיה הולד מתוקן בכל אבריו ושלימות ענינו, וזה נהיה בהסתרה ובהעלם מעין כל, ורק אחר כך הוא נולד ומתגלה בעולם. כי אילו לא היתה נשלמת עשייתו במקום הסתרה, לא היה יכול להתגבר לעומת כל הקטרוגים והמניעות הקיימות בעולם. וזה הוא גם כן הענין במה שאמרו חז"ל (מנחות פ"ג): ששתיקה היא דבר נחוץ וטוב ליון, והיינו מפני שסגולת היין היא כח הגילוי, שהרי כנס יין יצא סוד (עירובין ס"ה), ולכן כדי שיוכל היין לקבל את כח הגילוי בתכלית, צריכים להקדים בו שתיקה והעדר הגילוי דוקא.

ובעיקר בא הדבר בענין מדת המלכות, דוקא מפני שהיא עצם ענין כח ההתגלות. ולכן צריכים תמיד לייסד את עניינה בסתרה ובהצנעה, ועל ידי זה תוכל אחר כך לצאת אל הפועל ולהתגלות בתכלית הגילוי. ולכן כאשר הלך שמואל הנביא למשוח את דוד המלך, אשר הוא היה המרכיב למדת המלכות, מציעו שהצורך ללכת בהיחבא ועם הסתרה גדול של "לבוש לה' באתי" (ש"א ט"ז, ג), כדי שלא ידע אדם בדבר. ודוקא על ידי הסתרה הגדול שסבב את הדבר, היה יכול דוד אחר כך לצאת עם מדת המלכות להתגלות בעולם.

ומטעם זה יש הסתרה כל כך גדול על ענין ראש השנה, כי מפני היות יום זה עיקר יסוד מלכות שמים, וביום זה באים לפועל שתוכל מלכות שמים להתגלות בעולם בכל תוקף, לכן צריכים להתחיל ביום זה בתכלית הכיסוי וההעלם, ועל ידי זה יכולים לצאת אחר כך מן הסתרה אל הגילוי. ועל דרך זה פועלת גם מצות תקיעת שופר ביום זה, שהוא על פי הכתוב מן המוצר קראתי י"ה עניי במרחב י"ה (תהלים קי"ה, ה: פ"ח שופר פ"א). כי מכניסים את הקול במקום המיצר של השופר שהוא בחי' העלם והסתרה, ומשם דוקא יוצא הקול אל המרחב שהוא בחי' הגילוי. ובאמת כי עצם קול השופר נחשב כבר כגילוי, ולכן נהגו להקדים לבלי ראש השנה את אכילת הסימנים, וידוע מכמה צדיקים ז"ע שרמזו בהם את כוונת התקיעות, והרי שהקדימו להתעסק בענין גילוי זה בשעת הסעודה שהוא זמן של שתיקה שהרי 'אין מסיחין בסעודה' (תענית ט"ז), ודוקא על ידי השתיקה הזאת יכולים למחרת לבא עם השופר אל הגילוי הגדול.

ויש להוסיף לפי זה, כי הרי בזמן הגלות יש הסתרה גדול על מלכות שמים, ובפרט בזמן עקבתא דמשיחא ששורר חושך

כפול ומכופל, בבחי' הסתרה בתוך הסתרה על כבוד ה'. אבל לפי האמור יש לומר, כי כל ההסתרה הזה הוא רק כדי להכין אל הגילוי הגדול שיהיה בימות המשיח. וכפי גודל ההסתרה השורה, כך יהיה גודל הגילוי של מלכות שמים, כאשר יתקע הקב"ה בשופר גדול לחירותנו במהרה בימינו.

ד. זכרון תרועה בשבת

יום תרועה יהיה לכם (במדבר כ"ט, א).

איתא בגמ' (ר"ה ט"ז): 'אמר רבי לוי בר לחמא אמר רבי חמא בר חנינא, כתוב אחד אומר שבתון זכרון תרועה (ויקרא כ"ג, כ"ד) וכתוב אחד אומר יום תרועה יהיה לכם, לא קשיא כאן ביום טוב שחל להיות בשבת, כאן ביום טוב שחל להיות בחול'. ויש לרמז בזה, כי 'יום תרועה' עם 'זכרון תרועה' ע"כ, הוא בגי' אֶלֶף עם 'שבת', כי אלף הוא בחי' 'אלף יומין החול' (וה"ק ח"ב רכ"ג), הרי כי אכן שני פסוקים אלו רומזים על ימות החול ושבת.

ואי' בספתי"ק כי הזכרון תרועה' הנוהג כאשר חל ראש השנה בשבת, הוא באמת שורש ענין השופר, ואכן 'זכרון תרועה' הוא בגי' 'שופר' במילואו (ש"ן וא"ו פ"א ר"ש). ומשם ממושיכים את הכח לתקוע בשופר בכל ימות ראש השנה שחלים בימות החול, ולכן ראשי התיבות 'תקעו ב'חודש ש'ופר' הוא 'שבת', כי מכה קדושת השבת נמשך הכח לתקיעת השופר והארתו באלף יומין חול. ואכן 'שבת' עם ו' פעמים 'חול' הוא בגי' 'שופר' במילואו (ש"ן ו"ו פ"ה ר"ש), כי כח השופר נמשך משבת לששת ימות החול.

ה. ראייה שמיעה ועשיה נכללים בשופר

אשרי העם יודעי תרועה (תהלים פ"ג, ט"ז).

יש לרמז בזה, כי הנה במצות תקיעת שופר מציעו ענינים של ראייה שמיעה ועשייה, כי כתב האריה"ק (שערי"ב ר"ה ז): שיש ענין שלם של הארת פני התקוע, אשר זה הוא ענין שרואים אותו ככח הראיה. ועיקר מצות השופר היא שמיעת קול השופר, והוא ענין כח השמיעה. וכתב האריה"ק עוד (שם) כמה כוונות בענין 'היד האוחזת בשופר' היינו חלק המעשה של המצוה, והוא ענין כח העשייה. ויש לרמז עליהם בפסוק העוסק במצות תקיעת שופר, כי בתיבות 'אשרי העם' יש אותיות 'ראיה' 'שמיעה' 'עשייה'.

[ויש לפרש, כי הם מכוונים ל'מחשבה' 'דיבור' ו'מעשה', כי כח הראיה הוא בחי' המחשבה, שכן המחשבה מכוונה בשם ראיית השכל. וכח השמיעה הולך ביחד עם הדיבור, כי השמיעה באה על מה שמדברים. וכח העשייה הוא חלק המעשה של האדם. והענין בזה הוא לפי שיצירת האדם מתחדשת בראש השנה, ולכן תוקעים בשופר לעורר בחי' 'ויפח באפיו נשמת חיים' (בראשית ב' ג, כ). כידוע, ושלימות האדם היא במחשבה דיבור ומעשה, ולכן מעוררים בעת תקיעת שופר את ג' בחינות אלו בשלימות האדם].

ו. הקב"ה מקשיב אל זעקת התשובה הגנוזה בעומק לבבות בני ישראל

וכל מאמנים שהוא עונה לחש, הפותח שער לדופקי בתשובה (פיוט וכל מאמנים).

יש להבין מה החידוש בדבר, וכי לא יענה הקב"ה לתפלת לחש, וכי לא יפתח הקב"ה למי שדופק על דלתותיו בתשובה, והרי פשוט הדבר כי קרוב ה' לכל קוראיו.

אכן לפעמים יש בעומק לבו של אדם הרגשים ובקשות

על כאבים הנסתרים בתוכו, וקיימים בעומק רגשותיו של אדם צעקות נסתרות כאלו, אשר מרוב עומקם והסתרותם אין האדם בעצמו יכול לבטאותם ולגלותם. והרבה פעמים הוא מפני שאין הוא יודע מהם כלל, ולפעמים אפי' את המעט שהוא יודע, אין לו כח להוציא אל הפועל, וכך הם נשארים בסתרי עומק לבבו של האדם. אבל הקב"ה יודע את כל הנסתרות, ואע"פ שאין האדם יודע ויכול לגלות זאת, ואע"פ שהאדם בעצמו אינו יודע מה מפריע לו ומה בקשתו, ומה הם הרגשות העמוקים הטמונים בלבו. אבל הקב"ה שומע את הכל, כמו שאומרים שועתנו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלומות, שהם אותם צעקות הנשארות בעומק הלב ורק היודע תעלומות לב רואה אותם.

ושם באותו עומק הלב האדם דופק בתשובה באמת ויש שם חרטה גמורה על כל מעשיו, ויש שם נקודה עמוקה באדם שבה הוא רוצה באמת להזור בתשובה, אבל אין לו את הכח ואת האומץ והבהירות לבטא את בקשת התשובה שלו, והקב"ה הבוחן כליות ולב פותח לו את שערי התשובה, ורואה ומקבל את תשובתו מאותו עומק הלב.

ועל זה אנו אומרים וכל מאמינים כי הקב"ה הוא עונה לחש, היינו באותו עומק הגנוז בלב, והוא פותח לו שם שער לתשובה, הפותח שער לדופקי בתשובה, ששם דופק הוא בתשובה באמת בכל לבבו.

ז.

מדת הרחמים הראויה על בני ישראל

היום הרת עולם היום יעמיד כמשפט כל יצורי עולמים אם כבנים אם כעבדים, אם כבנים רחמים אב על בנים, ואם כעבדים ענינו לך תלויות עד שתהנו ותוציא כאור משפטינו איום קדוש (מוקף).

יש לפרש בענין בקשה זו, שבאים בזה לברר את הרחמים אשר מבקשים לעורר ביום זה.

כי בראש השנה מזכירים כמה מיני עניינים של רחמים, והוא מה שלומדים את תקיעות ראש השנה ממה שנאמר (שופטים ה, כה) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא (י"ה ג), אשר שם התגלו רחמי אב על בנה, כאשר בכתה אם סיסרא על כך שעוד לא שב בנה מן המלחמה, הרי בחינה אחת של רחמים, אבל אין זה נקרא רחמים באמת, כי היא רחמנות של הסטרא אחרא. עוד בחינה בזה מזכירים בשעת קריאת התורה, והוא מה שקוראים איך הגר ישבה ובכתה בראותה כי אין היא יכולה להושיע את ישמעאל בנה (בראשית כא, טו). ורחמים אלו אינם נקראים 'רחמי אב על בנה', שהרי הגר שפחה היתה, ושפחה אין לה חיים (יבמות כג) שאין בנה מתייחס אחריה, על כן אין לה רחמנות באמת.

אבל כאשר אנו מבקשים את רחמי שמים, רוצים אנו להדגיש לאפוקי משני עובדות אלו. ולכן אנו מבקשים 'אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים', לאפוקי מרחמנותה של 'אם' סיסרא. שהרי זו היתה רחמים של הסטרא אחרא, ואנו רוצים רק רחמים של קדושה. ומוסיפים ומבקשים 'אם כעבדים ענינו לך תלויות' וכו', ובוה באים לאפוקי מרחמנותה של הגר על ישמעאל. כי רחמי הגר על בנה לא היו רחמים ראויים, שהרי השליכה אותו תחת אחד השיחים וישבה לה מנגד הרחק כמטחוי קשת, באמרה 'אל אראה במות הילד' (בראשית כא, טו-טז). ואילו אנו מבקשים 'ענינו לך תלויות' שאנו מבטיחים אל ה', ומדה כנגד מדה יביט הוא עלינו ויראה אותנו ברחמי הגדולים עד שיחננו.

ונוסף בזה עוד, כי הגר זרקה את ישמעאל 'הרחק כמטחוי קשת', ולכן היתה יכולה לומר 'אל אראה' על בנה. כי ענין 'קשת' מורה על תקיעת שופר כדא' בזה"ק (י"ג דל) אשר

'קשת' נוט' תקיעה ש'ברים תרועה. ובא הכתוב לומר כי לכן הרחיקה הגר את ישמעאל ממנה, כי היה 'הרחק' מן 'הקשת', שלא היה אצלו בחינת 'קשת' שיעורר את רחמיה עליו. אבל אנו תוקעים בשופר ומעוררים את רחמי השי"ת עלינו, עד שיחננו ויוציא כאור משפטינו.

ח.

על ידי שמירת המצוות בגלות מתעורר ענין הזכירה למעלה

הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה' (ידימה לא, יט; ברכת זכרונת).

הנביא מכנה כאן את כלל ישראל בשם 'אפרים', ויש לומר כי הוא מפני שקרא יוסף את שם בנו אפרים 'כי הפרני אלקים בארץ עניי' (בראשית מא, נב), ולכן נקראים כלל ישראל בהיותם בארץ עניים בשם 'אפרים', לעורר עליהם רחמים בעודם בשביה. ואמר הכתוב כי הקב"ה זוכר את 'אפרים' הם כלל ישראל שבגלות ברוב אהבה ורחמנות, וזכירה זו היא הנותנת את כח הקיום לכלל ישראל בכל שנות הגלות, כי מרגישים בעומק הלב את אהבת השי"ת אשר לא סרה מאיתנו.

ועיקר זכירה זו באה על ידי שכלל ישראל ממשויכים לקיים את מצוות ה' בגלות, כי אף על פי שנתגרשנו מלשכון בארצות החיים בארץ ישראל שהיא מקום קיום התורה והמצוות כראוי, מכל מקום אנו ממשויכים ומקיימים את כל המצוות. וכמו שאמר הכתוב 'ושמתם את דברי אלה על לבבכם' (דברים יא, יח) ופירשו חז"ל (מובא ברש"י שם) 'אף לאחז שתגלו היו מצויינים במצוות, הניחו תפילין עשו מזוזות, כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו, וכן הוא אומר (ידימה לא, כ) הציבי לך ציונים'. ועל ידי שאנו מקיימים את המצוות בגלות, ובוה גורמים שלא ישתכחו המצוות מאיתנו, מתעוררת עלינו מדת הזכירה למעלה במדה כנגד מדה. ולכן תיכף אחר הפסוק של 'הבן יקיר לי אפרים וגו' זכור אזכרנו עוד' וגו' נאמר הפסוק 'הציבי לך ציונים' העולה על קיום המצוות בגלות כמו שכתב רש"י, כי זכירה זו תלויה בקיום המצוות בזמן הגלות. וזה שרמזו הכתוב באמרו 'רחם ארחמנו', להורות על רמ"ח מצוות עשה, שהם הגורמים לאהבה וזכירה זו. ולכן אמר הכתוב כי אפילו בזמן הגלות מבטיח הקב"ה: 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד רחם ארחמנו נאום ה'.

ט.

תפילה לשמירת כלל ישראל בזמן התגלות הגאולה בעולם

ונאמר, וה' עליהם יראה ויצא ככרך חצו, וה' אלקים בשופר תקע והלך בסערות תימן. ה' צבאות יגן עליהם, כן תגן על עמך ישראל בשלומך (ברכת שופרות).

יש להבין למה מוסיפים כאן על הפסוק לבקש הגנה מיוחדת מאת ה'.

אכן הפסוק הזה מדבר על לעתיד לבא כאשר יתגלה ה' על כל העולם, ועל אותה שעה הוא אומר 'ויצא ככרך חצו' וכן 'והלך בסערות תימן', והיינו שהדבר יעורר רוח סערה גדולה בעולם. כי כאשר יתגלה הקב"ה בכבודו על כל העולם יעשה זה מהפיכה גדולה בעולם, ואומות העולם לא ידעו מה לעשות עם עצמם, עד שיתגודדו אלו על אלו ויהרגו זה את זה, ולכן תהיה 'סערה' גדולה בעולם באותה שעה. ולכן מבקשים כי לכל בר ישראל לא יאונה באותה שעה כל צער ונזק ח"ו, אלא ה' יגן על עם ישראל בשלומו. ועל כך רומזים כל יום בתפלה ומבקשים 'ושמור צאתנו

ובואנו, שתהיה יציאתנו מן הגלות וביאתנו לזמן הגאולה עם שמירה עליונה, שתהיה הגאולה בלי חבלי משיח וניגאל בקרוב ברחמים גדולים.

י.

'יומא אריכתא' ליחד יסוד ומלכות

ידוע כי שני ימי ראש השנה הם קדושה אחת ארוכה (כיצה ה), ומכונים הם בשם 'יומא אריכתא', ויש לבאר את הענין הפנימי בדבר.

ויש לומר בזה, כי הנה היום הראשון של ראש השנה הוא היום השישי מבריאת העולם [שנברא בכ"ה אלול לשיטת ר"א], והיום השני הוא היום השביעי, והם כנגד מדות יסוד ומלכות שהם המדה השישית והשביעית. והוא הענין בכך שצריכים לצרפם ליום אחד, לעורר את היחוד בין יסוד ומלכות. ובמקו"א הארכנו לרמז ענין זה במצות השופר שנצטוונו בימים אלו, כי 'שופר' במילואו (ש"ן ו"ו פ"י ר"יש) הוא בגי' 'שש שבע', והרי 'שופר אחד' אמר רחמנא' (ר"ה כו). הרי שמתייחדים השש והשבע כאחד, ואכן 'אחד' הוא בגי' ו' ש' שמתייחדים כאחד.

והנה אמרו חז"ל (ברכות ד) שצריכים לסמוך גאולה לתפלה, ומבואר באריה"ק (שעה"כ ק"ש ה) כי הוא ענין סמיכות יסוד למלכות, כי הגאולה היא בחי' היסוד [כמו שמצינו ביוסף שהבטיח על הגאולה 'אלקים פקד יפקוד אתכם' (בראשית נ, כד)], והתפלה היא בחי' המלכות [כמו שמצינו בדוד שאמר ואני תפלה (תהלים קט, ד), כי ענין התפלה הוא עבודת המלכות, ואכמ"ל]. ומבואר בגמ' (ברכות ד) כי סמיכת גאולה לתפלה באה רק על ידי שבקשת 'ה' שפתי תפתח' בתחלת התפלה נחשבת לתפלה אריכתא, ואילו ברכת 'השכיבו' שבתפלת ערבית נחשבת לגאולה אריכתא, עיי"ש. הרי כי ציווף הגאולה אל התפלה שהוא בחי' סמיכת היסוד אל המלכות, בא על ידי שמוסיפים את ענין ה'אריכות' על שניהם, ועל ידי זה יכולים הם להצטרף. וכמו כן הוא בענין שני ימי ראש השנה, שצריכים לצרף אותם כדי לסמוך יסוד ומלכות כנ"ל, והוא על ידי שהם נהיים 'יומא אריכתא', ובוה מצטרפים שניהם לקדושה אחת בבחי' היחוד.

והנה פשוט ענין 'תפלה אריכתא' שמוסיפים את בקשת 'ה' שפתי תפתח' על התפלה, היינו אשר לפני התפלה עצמה יש תוספת תפלה, והיא תפלה על כך שיוכלו להתפלל כראוי, וזו היא בקשת 'ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך'. ואכן בראש השנה מצינו ענין זה, שמורכב לבקש ולהתחנן על כך שיוכלו להתפלל, כענין בקשת 'היה עם פיפיות' ובקשת 'אוחילה' ועוד כמה פיוטים ותפלות שעוסקים בבקשות על זה הענין שיוכלו להתפלל כראוי, והרי שיש ביום זה 'תפלה אריכתא'.

ובענין 'גאולה אריכתא' יש לפרש בפשטות שהוא כענין המבואר בדברי רש"י (פנייה יג) על בקשת הגאולה של 'ראה נא בענינינו', שהיא אינה בקשה על הגאולה השלימה שתהיה לעתיד לבא, אלא בקשה זו היא כענין 'שתרחמנו עוד בגלות' שיגאלנו הקב"ה מן הצרות העמודות עלינו תמיד, וזו היא תוספת על הגאולה. ולכן ברכה זו מכוונת אל ה'אחתלתא דגאולה' כמבואר בגמ' (שם), כי גאולה זו היא הכנה אל הגאולה השלימה [וזהו ענין משיח בן יוסף עד שלא בא משיח בן דוד]. וגם ענין זה מצאנו בראש השנה, וכמו שאמרו חז"ל (ר"ה יא) כי 'בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים', הרי שגם לפני שנגאלו ממצרים לגמרי, כבר האיר הקב"ה עליהם הארה של גאולה ופסק השעבוד מהם. וכך מבקשים לעורר גם בכל ראש השנה, שיאיר הקב"ה עלינו את אור הגאולה אל תוך הגלות, וזה יהיה ההכנה לגאולה השלימה שתהיה בב"א.

גאון עוזך על כל יושבי תבל: הגעגועים של הבריאה כולה לחזור לשורשם הקדוש

א. זכרון ליום ראשון: סדר התיקונים מאדם הראשון עד כלל ישראל

אדם הראשון קודם החטא לא ראה לפניו שום דבר זולת אלוקות | לא היה שום פירוד בין העולם ובין השי"ת | גם צרכי הגוף ועניינים הגשמיים היו חלק מעבודת ה' | אחר החטא הרגיש האדם את עצמו ליש ונפרד | כל העניינים הגשמיים התערבו בתאוות ורצונות אישיים | אריכות ימיו של אדם הראשון היתה כדי שיתקן את הניצוצות הרבים | מחמת שהדורות הלכו ונפלו ל'רע' לכן גם מיעטו את ימי חייהם | במבול טבעו כוחות הרע יחד עם הרבה ניצוצות קדושים | העולם נבנה מחדש - קטן מקודמו אך יותר טהור | מדור לדור הלכו והתבררו עוד ניצוצות | על הר סיני נתן לנו הקב"ה את התורה שהוא 'כולו טוב'

ב. כי תעביר ממשלת זדון: אין אנו מתעסקים לתקן את ה'רע'

ראשית דרך הבעש"ט - להעלות המידות לשורשם | להתבונן בשורש המידה ואין נפלה לס"א | הצדיקים ידעו איך להעלותם לשורשם כראוי | כל אהבה או יראה שיש בעולם שורשם מאהבת ויראת ה' | בדרך השלישי אחר הבעש"ט קבעו שהעבודה הזאת מיועדת רק ליחידי סגולה | אצל שאר ההמון אין המחשבות הללו נחשבות לזרות כלל | תשובה - אינה ההתעסקות בחיפוש אחר דרכי תשובה | צריך להסיח דעת מהחטאים ולהשקיע כל הכוחות בעבודת ה' | טבילה במקוה היא דוגמת הטהרה של מי המבול

ג. ובאו האובדים: בראש השנה מתעוררים הגעגועים של כל הניצוצות הפזורים

אומות העולם מובדלים ונפרדים מהשי"ת | כבר נדמה לנו שאין להקב"ה כל חפץ בהם | לא יעלה על הדעת כזאת | לא ידח ממנו נדח | הקב"ה ממתין ומצפה ל'תיקון השלם' | בראש השנה מתעוררת כל הבריאה | כולם נכספים ונמשכים אחר שורשם | הם בוכים על ההסתר ועל הריחוק | תוקעים בשופר ובוכים יחד עם הבריאה כולה | כללי" ממליכים את השי"ת על כל פרט מהבריאה | מתפללים על הגאולה - הזמן שישוב העולם להיות כמו קודם החטא | שוב לא יהיה שום הסתר ושום פירוד

ד. הבן יקיר לי אפרים: בראש השנה מתגלה הכוחות העצומים שיש בכל איש ישראל

קשה לאדם כאשר מטיחים בפניו את חסרונותיו | התועלת רבה יותר כאשר יגלו לו את מעלותיו | לא לטעות לומר שלום עלי נפשי כיון שיש בי מעלות גדולות | אדרבה מחמת המעלות התביעה גדולה יותר | אם אדם ישמע כנכון את מעלותיו הרי זה עבורו למוסר טוב | בראש השנה מבין האדם את מעלותיו | הנשמה שמחה בגילוי כוחות הנפש | אמנם כשהאדם מתבונן במצבו נופלת עליו חרטה עצומה | הקב"ה מחדש מהלך עבור כל אדם איך ע"י מעשיו יקרב את התיקון השלם

א.

זכרון ליום ראשון: סדר התיקונים מאדם הראשון עד כלל ישראל

נקודות:

וכך היתה דרכו של הבעש"ט הקדוש - ללמד איך להעלות כל מידה שנפלה לס"א לשורשה שבקדושה. וכך אכן נהגו תלמידי הבעש"ט בפועל, ועל ידי זה היה כל עסקם הגשמי וכל צרכי גופם חלק כחלק מעבודת השי"ת

על 'כל העולם כולו' - כל האומות וכל הגויים, כל הבהמות והחיות וכל יצור נוצר - כל העולם ממש יתקיים בהם "וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו".

עובדא הוא אצל הרה"ק האהבת ישראל זי"ע, שבעת אמירת 'מלכויות זכרונות שופרות' היה שרוי בדבקות עצומה ובשרעפי קודש, ובד בבד היה מולל באצבעותיו איזה חוט שהשתלשל מהחלון שלפניו, ובהמשך היום גילה כוונתו בזה ואמר: "העתרת בתפילתי: מתי כבר יכיר וידע גם החוט הזה כי יש אלוקים בשמים ובארץ?! מתי כבר ידע ויבין כל 'דומם' שיש אלוקים בעולם!?"

למה יש לי בכלל איזה 'עסק' עם העולם?

והנה יש להתבונן ולהבין כל זאת, וכי איזו שייכות יש לנו עם הגויים, החיות והבהמות ועם שאר כל היצורים עלי תבל?! ממתי פתאום מוטלת תביעה על איש ישראל - שכל ההתעסקות שלו צריכה לכאורה להיות אך ורק בקיום התורה והמצוות - שיהיה לו עסק וענין עם שאר העולם? ובכלל: ראש השנה הוא יום שניתן רק לכלל ישראל! רק אנו מחויבים לתקוע בשופר! - בו בזמן שלכאורה אין יום זה מיוחד רק עבור כלל ישראל, שהרי כל הגויים הם צאצאיו של אדם הראשון שנברא ביום זה.

הבחירה של הקב"ה בזרעם אחריהם, וכל אחד מהאבות הקדושים יש לו חלק מיוחד משלו בהתהוות של כלל ישראל.

ראש השנה מיוסד על אדם הראשון ועל בריאת העולם

לא כן הוא יום טוב ראש השנה, אשר מהותו ותכליתו ענייניו הוא זכרון לבריאת העולם בששת ימי בראשית, ועל זה אנו אומרים "ז'ה היום תחלת מעשיך ז'רון ליום ראשון" - ביום זה ברא ויצר הקב"ה את האדם הראשון, אשר הוא עיקר הבריאה ולכן נחשב יום זה ליום ראשון.

כאשר נתבונן נראה שראש השנה אינו יום שעניינו וההדגשה בו הוא, על סדר ההתהוות והבנין של כלל ישראל ובכך שבהם בחר הקב"ה להיותם לו לעם סגולה, אלא כאמור מהותו של יום הוא, זכרון לעצם ראשית בריאתו של האדם בעולם.

וכן הוא גם בתפילות היום, שאין ההדגשה על הבקשה שנוכה ללמוד ולהבין את התורה ולקיים המצוות, אלא עיקר התפילה הוא "מלודך על כל העולם כְּלו כְּבוֹדְךָ" - תפילתנו ובקשתנו הן: שכל העולם כולו יכירו וידעו כי ה' הוא האלוקים ויקבלו את עול מלכותו ית"ש עליהם. ואין כוונת בקשתנו רק על כלל ישראל, אלא

התחדשות בכלליות ובפרטיות

הנה ראש השנה הוא יום איום ונורא - א' מורא'דיגער טאג', יום שיש בו התחדשות עצומה ונפלאה בכל כלליות הבריאה - וכשעומדים על מהות ההתחדשות זו כנכון, ניתן גם לזכות בו להתחדשות נפלאה בפרטיות בעבודת השם. ונבוא לבאר מעט את מהות היום הגדול הזה.

כל המועדים מיוסדים על 'הבחירה' בכלל ישראל

הנה היום טוב של ראש השנה הוא 'חידוש' של יום טוב ושונה הוא במהותו מכל שאר המועדים. כי כל המועדים - כל מועד במועדו - מבטאים ומציינים את היחס והקשר שבין כלל ישראל להשי"ת, כל חג ומועד יש בו איזה הדגשה על פרט מהשתלשלות כלל ישראל עד להיותם עם הנבחר, וכמו שאומרים בתפילת המועדים "אתה בחרתנו מקל העמים אֶהְבֶּת אוֹתָנוּ וְרִצִּיתָ בָנוּ" - אתה השי"ת אבינו אב הרחמן, ברוב אהבתך אלינו בחרת ורצית בנו להיות לך לעם סגולה. והרי אנו מדגישים בזה את הבחירה של הקב"ה בעם ישראל.

ולכן ג' הרגלים - פסח שבועות וסוכות - מיוסדים נגד אברהם יצחק ויעקב, אשר הם ג' האבות של כלל ישראל ובהם מתגלה ראשית

הגם אמת שכל המחשבות ש-רשם ממקום קדוש, אבל האדם הפשוט הלז, אין לו הר-שות והכח לה-עלות המחשבות ולתקנם. כל עוד שהוא עצמו עדיין מקושר ומחובר ל'רע' ואינו יכול לנתק עצמו מהרע לגמרי, אין בכוחו להחזיר את הכוחות הנ-פולים לשרשם ה'טוב', העבודה שלנו היא אפוא - כשנכנסת לנו איזו מחשבה באמצע התפילה - להסיח דעת ממנה ולהסירה ממחשבתנו ומ-ליבנו לגמרי. לא לנסות לטפל ברע ולא לחשוב מכך עצמנו בתורה ובתפילה ולשכוח מכל המחשבות

החיצוניים, ובזה מכריזים לאמר: "שילכו הם לכל הרוחות הרעות! אני איני מתעסק עמהם כלל! אני אקח רק את החלקים הטובים שיש בעולם, אני אבנה מהם עולם חדש - שאמנם יהיה עולם קטן מהעולם שקדם לזה, אבל מאידך זה יהיה עולם טהור וזך, עולם שניתן בו לעבוד את ה' ולקיים רצונו יתברך".

והיינו, שבשעת המבול חזר על עצמו שוב מעין מה שאירע אחר חטא עץ הדעת - שכאמור הקב"ה הקטין את קומתו של אדם הראשון ולקח ממנו את כוחותיו הנפלאים וגירשו מגן עדן. כך גם כאן בעת המבול, הקב"ה הקטין ופחת את כל קומת האדם: אתה אדם קטן ופשוט, שוב לא מצפים ממך להתעסק בעבודות גדולות של העלאת מחשבות זרות. לא! **בשעה שתיכנס בך מחשבה כזו, אל תשהה אותה אצלך כלל, אלא תשליך אותה לים תיכף ומיד. אל תתעסק עם המחשבה כדי לתקנה!** מהיום והלאה הינך כבר אדם פשוט ואין לך היכולת להועיל בעולם הזה כפי שיכולת עד הלום. אבל מאידך הינך כבר הרבה יותר זך ונקי ממצבך עד עכשיו קודם המבול, אתה כבר לא מעורב כל כך עם ה'רע'.

במשך הדורות היו כמה סדרים של בירורים במשך הדורות שבו והתבררו חלקי הטוב כמה פעמים, אמנם בכל תקופה הגיע המצב לידי כך שהחטאים והעוונות התגברו באופן נורא, והיו צריכים להשליך לסטרא אחרא עוד ועוד חלקים טובים שהיו מעורבים ברע. כך היו בדור ההפלה ובהפיכת סדום ועמורה ואח"כ בגלות מצרים, כאשר ד' חלקים של כלל ישראל מתו בשלושת ימי האפילה.

אמנם כיון שיצאו ממצרים כדי לקבל את התורה, הנה אז בחר השי"ת בהם לנחלתו, והיינו שאז נקבע שכלל ישראל יהיו חלקו וגורלו של השי"ת עד עולם! הם 'הממשיכים' האמתיים של אותו 'אדם' שהקב"ה ברא בבריאת העולם. הם מקבלים את התורה והמצוות שהוא 'כולו טוב', והגם כי מוגבלים הם בעבודתם - אסור להם להתעסק בתענוגים כמו אדם הראשון קודם החטא - אבל הם מתעסקים בדברים שהם בגדר כולו טוב ללא תערובת טוב ורע ובזה הם דומים לאדה"ר.

בו בלבד שאומות העולם עסוקים ושקועים ברע גמור - ממש היפך של אדה"ר קודם החטא - מתעסקים כלל ישראל בטוב הגמור שזהו התורה והמצוות.

העניינים הגשמיים, להעלות את כל הניצוצות שנפלו ולהשיבם אל השי"ת, הלכו והשתמשו בהם למטרות הפוכות לגמרי! הם הלכו ונשתקעו בתענוגים גשמיים ותאוות רעות! אדרבה הם הוסיפו להוריד ולהשקיע את הניצוצות בעומק הקליפה! - וכמו שהכלל הוא: **אדם פשוט אינו יכול להועיל הרבה, אבל גם אינו יכול לקלקל מיד.** **מאידך, אדם גדול יכול להועיל ולתקן הרבה, אבל בד בבד יש בידו גם להרוס ולהשחית מאד!** ואכן הדורות הללו, את מעלתם ותפארתם - כח חייהם בכמות ובאיכות - השקיעו והאבידו בחטאים ועוונות.

לכן מזמן לזמן נפחת ונתמעט מספר שנותיהם וימי חייהם - אשר מהות הפחתה זו היא מה שהקטינו את 'קומתם'. כמו שהקטינו את קומתו של אדם הראשון שלא יגיעו מעשיו לכל העולמות העליונים, כך גם הקטינו את קומתם, נטלו מהם את כוחות הנפש העצומים שהיו מנת חלקם מקודם, ולקחו מהם את האפשרות לתקן את הניצוצות הקדושים השרויים בתוך הגשמיות של העולם הזה.

דור תהפוכות - דור המבול השתמשו בכוחותיהם ל'רע'

המצב הגיע לידי כך שבני האדם גרמו במעשיהם תערובת עצומה של טוב ורע, כוחות הטומאה התעצמו והתרכו כל כך, עד שהתהווה קלקול בכל העולמות העליונים עד שכבר לא מצאו עצה עבורם איך לתקנם. הם הגיעו למצב שכתוב (בראשית ו, ז): **"וַיִּתְעַצֵּב אֱלֹהִים - כִּלְכַל הָעוֹלָם הַיְהִי סִיבָה לְעֲצוּבוֹת וְכַאֲבֵ - א' שטיק עגמת נפש! הקב"ה אמר: "יָקֹל יִצְרָ מְקֻשָּׁבֶת לְבוֹ רֵךְ רַע כֹּל הַיּוֹם", "אני בראתי עולם יקר, כולו אור נפלא, אור יקרות, הכנסתי את האדם לגן עדן, היה כאן כזה אור גדול, היה כל כך טוב! מה קרה כאן באחת? איך מעולם יפה ונפלא שכזה נוצר קלקול כזה גדול? מהאדם הנשגב שבראתי נהיה אדם שהוא **רַע רַע כֹּל הַיּוֹם!**"! מה עושים כאן כעת? איך ניתן לתקן כזה עולם מעוות ומקולקל, 'ווי גיט מען זיך דא אן עצה'?"**

במבול טבעו הכוחות שהיו מעורבים טוב ורע

הקב"ה ראה שכדי לתקן את הקלקול הנורא הזה אין ברירה אחרת אלא להביא מבול על העולם! כוונת ותכלית המבול היתה, שכוחות הרע ירדו ויטבעו במצולות ים. - על דרך העבודה הכוונה היא; שנטולים את התענוגים הגשמיים המעורבים עם הרבה מחשבות זרות ותאוות רעות, ומשליכים אותם במצולות ים הוא מקום

העבודה שלך! **כי מחמת שהניצוצות הללו מעורבים עם חלקים רעים, אין לך אלא להשליך אותם יחד עם כל הרע שבהם. מעתה יהיה עסקך וכל מעשיך רק עם עניינים שעדיין אינם מעורבים בטוב ורע.**

אריכות ימיהם היתה תוצאה של הצורך לתקן הרבה

הגם אמנם שקומת אדם הראשון התמעטה עד מאד, אבל עדיין היה צדיק גדול, וכל ימיו התעסק בתיקון החטא והרבה לעשות תשובה ומעשים טובים. ולפי ערך עוד נשאר בידו 'עבודה' להעלות את הניצוצות ע"י ההתעסקות בעניינים גשמיים. ואכן מחמת זה האריך ימים למעלה מתשע מאות שנים וכך גם האריכו ימים בניו וצאצאיו אחריו עד תקופת המבול.

כי גדולת האדם רבה עד מאד ויש לו הרבה מה לפעול בעולם הזה! עליו להעלות ולתקן הרבה ניצוצות נפולים. וכדי לסדר ולתקן את הנדרש ממנו עליו לחיות מאות שנים. ואין המדובר משנים באיכות השנים שלנו, אלא משנים באיכות נשגבה מאד, שנים מלאי עומק וחכמה. כי כמות ואיכות השנים תלויים היו זה בזה, אם היה להם אריכות ימים ב'כמות', הרי כי גם חיו אריכות של 'איכות' וכדאיאתא בזוה"ק (תיקו"ז קלח): שאיכות ה'חיות' של בני האדם קודם המבול, היה מבחינת 'אריך אנפין' - עולם נשגב ונעלה מאד. כלומר שהחיות שלהם היתה קדושה וטהורה, וכל רגע מימי חייהם היה מלא עם חיות מהדרגה הנשגבה הזאת.

רק מאה ועשרים שנה

ככל שעברו הדורות כך הלכו והתקצרו ימי חייהם, 'ירידה בתר ירידה, הולכים ופוחתים, עד שהגיע למצב שהיה קודם המבול, שהקב"ה אמר (בראשית ו, א): **"וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וָעֶשְׂרִים שָׁנָה"** - מהיום והלאה יתקצרו ימיו של האדם ולא יהיה יותר ממאה ועשרים שנה! מעתה כאשר יאחלו בני אדם זה לזה אריכות ימים יאמרו: תזכה לחיות עד מאה ועשרים שנה! **לפני המבול היתה ברכה כזו נחשבת לקללה! אתה מאחל לי שאחיה רק מאה ועשרים שנה? וכי אתה רוצה שאמות צעיר לימים...** וכמו שחונן נקרא 'נער' מחמת שמת בהיותו בן שלוש מאות ושישים וחמש שנים, ממש עלם צעיר...

כפי ערך מעלת האדם כך יכול גם לקלקל יותר

והסיבה למה אכן יצירו את שנות חייהם היתה, כי במקום להשתמש באריכות ימיהם - כוחות נפשם העצומים שהיו להם - כדי לתקן את

ב.

כי תעביר ממשלת זדון: אין אנו מתעסקים לתקן את ה'רע'

מרגיש התנשאות על סובביו - צריך להעלות התנשאות זו למידת ה'תפארת', ויתבונן בדעתו שאין שום גאות והתפארות בעולם, וזאת "ה' מלך גאות" ויזכור כי "הגאווה והגדולה לחי עולמים", לכן במקום לחשוב עד כמה אני חשוב ומכובד, יתפעל מגדלות ורוממות השי"ת שברא אותו ונתן לו את כל אשר בידו - **כִּי הוּא הַנֶּתֵן לָךְ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִּיל.**

וכך היתה דרכו של הבעש"ט הקדוש - ללמד איך להעלות כל מידה שנפלה לס"א לשרושה שבקדושה. וכך אכן נהגו תלמידי הבעש"ט בפועל, ועל ידי זה היה כל עסקם הגשמי וכל צרכי גופם

אהבת השי"ת; "תשוקה זו שהנני מרגיש כעת, הלא אינה אלא 'אהבה נפולה' מאהבת השי"ת, לכן במקום שאשתמש בכח האהבה להשתוקק אחר המאכל הזה, הרי אני מוסר אהבתי זו להשי"ת שברא את המאכל הזה ואת התענוג שמרגישים בו". אם נכנסת בו איזו הרגשה של יראה - הוא מלא דאגה מהיכן יהיה לו לשלם את חובותיו - צריך להתבונן שבאמת אין שום יראה בעולם וזאת יראת השם, לכן במקום שיהא ירא וחרד ובהול על ממונו, יאמר לעצמו "אני ירא את מי שברא את הממון ואת הצורך לממונו". או כגון אם נתפסת בו מחשבה של גאווה - הוא

'העלאת המדות'

הבעש"ט גילה לצדיקים דרך עבודה שנקרא 'העלאת המדות' - להעלות כל מידה וענין לשרושה. ונבאר קצת את העניין: כגון אשר אם עולה במחשבתו של אדם איזה מחשבה זרה בשעת התפילה - שלא יסיח דעתו ממנה ויסיר אותה ממחשבתו, **אלא יאחז ויתפוס בה ויעלה אותה לשרושה והוא, ע"י שיעמוד ויתבונן מהיכן הופיעה ועלתה לפניו מחשבה זו?** אם זו מחשבה של אהבה - הוא מרגיש משיכה לאיזה דבר מאכל - צריך הוא להעלות אהבה זו לשרושה, ע"י שיתבונן שבאמת אין שום אהבה בעולם וזאת

בכל שנה לקראת הימים הנוראים של ראש השנה – שהוא 'זכרון ליום ראשון' – כל העולם נאחז בחיל ורעדה! כל ניצוץ וניצוץ – בכל מקום שהוא בעולם – מתעורר ונזכר: "ביום זה – לפני אלפי שנים – הרי הייתי בגן עדן עם אדם הראשון! היה עלי להתעלות ע"י אדם הראשון, הכוונה העליונה היתה שאהיה חלק נצחי מהגילוי של מלכות שמים, ועתה אוי לי מה שעלה בגורלי שנאבדתי ושקעתי כאן ביון מצולה! כמה טוב היה מנת חלקי באותה שעה! הייתי דבוק ואחוז בשרשי! אוי לי שכך עלתה לי!" וכך בוכה הניצוץ הזה בכיות נוראות ומרות, הוא מתחנן לפני הקב"ה שירחם עליו וכבר יחזירנו וישיבנו למקומו הראשון. וזו היא הבכייה של השופר; "גנוחי גנח, ילולי ילל" – התרועעה והשברים הם קולות של בכי ויללה

חלק כחלק מעבודת השי"ת. כי הם העלו את המידות ואת כל ההרגשים שמתלווים לתענוגים הגשמיים לשורשם שבקדושה. נמצאנו אומרים: **שעבודתם של הבעש"ט ותלמידיו הקדושים היה כענין סדר עבודתו הנעלה והנשגב של אדם הראשון קודם החטא.**

אין עבודה זו מסורה ביד כל אדם

בדור השלישי של תלמידי הבעל שם טוב, כבר הלך והשתנה קצת ה'נוסח' - כבר נוכחו לדעת שלא כל חסיד אכן ראוי להתעסק בעבודה נעלה זו של 'העלאת המידות'. אדרבה, הצדיקים הזהירו את כלל תלמידיהם ואת האנשים שהסתופפו בצילם, לכל יוסיפו להתעסק בהעלאת המידות. עבודה זו שוב אינה ראויה לאנשים כערכם. הבעל התניא כותב (בפרק חג) בנוגע לאדם שהוא בגדר בינוני - לפי המושגים הנעלים שקבע הוא עצמו להגדיר מי הוא האדם הבינוני - וז"ל "אל יהי שוטה לעסוק בהעלאת המדות של המחשבה זרה כנודע. כי לא נאמרו דברים ההם אלא לצדיקים שאין נופלים להם מחשבות זרות שלהם כי אם משל אחרים. אבל מי שנופל לו משלו מבחינת הרע שבלבו בחלל השמאלי, איך יעלה למעלה והוא עצמו מקושר למטה" עכ"ל - אל תהי שוטה לחשוב שהינך בדרגה של אדם הראוי להתעסק בהעלאת המידות. כי עבודה זו מסורה אך ורק לצדיקים שנפושם טהורה וזכה מכל חלקי הרע וכל המחשבות הזרות שנופלים בדעתם, אינם באים מהם עצמם ואינם משלהם כלל, אלא חודרים אליהם מבחוץ פנימה. המחשבות שעולים בדעת הצדיק בעת התפילה, באים מאותם ניצוצות קדושות שמחפשים תיקון לעצמם ורוצים לקבל עליה ע"י הצדיק. לא כן הוא אצל האדם הפשוט אשר המחשבות הללו הם ממנו עצמו, הם נובעים

ועולים במחשבתו מהנפש הבהמית שלו. הם לא מחשבות 'זרות' אצלו, הם מחשבות 'שלו' עצמו - היימישע מחשבות!

הגם אמת שכל המחשבות שורשם ממקום קדוש, אבל האדם הפשוט הלו, אין לו הרשות והכח להעלות המחשבות ולתקנם. כל עוד שהוא עצמו עדיין מקושר ומחובר ל'רע' ואינו יכול לנתק עצמו מהרע לגמרי, אין בכוחו להחזיר את הכוחות הנפולים לשורשם ה'טוב'. ואם הוא מדמה לעצמו שהוא בדרגה לעשות כזאת, הרי התניא מנחה ומגדיר אותו שהוא 'שוטה'... הוא מרמה את עצמו ולא יודע מה מצבו האמיתי - 'ער' וייסט נישט וואו ער האלט אויף דער וועלט'...

העבודה שלנו היא אפוא - כשנכנסת לנו איזו מחשבה באמצע התפילה - להסיח דעת ממנה ולהסירה ממחשבתנו ומליבנו לגמרי. לא לנסות לטפל ברע ולא לחשוב מכך כלל! רק להשקיע עצמנו בתורה ובתפילה ולשכוח מכל המחשבות.

גדול עונו מנשוא - תשכח מהחטאים שלך ותשקיע עצמך בלימוד התורה!

לפעמים בחור נכשל בעבירה חמורה. תיכף הוא מרגיש שעבירה זו יושבת לו על הלב ומכבידה עליו! הוא אינו יכול להשית עצה בנפשו עם רגשות האשמה שמלוות אותו ביום ובלילה! הוא מתחיל לחפש אחר סדר תיקונים, הוא פותח ספרים ומחפש אולי ימצא איזה סדר תשובה לעצמו, הוא מסתובב מלא חרשות וכל הזמן מרגיש רע ומדוכך בעצמו. והנה הבחור הזה מדמה בנפשו שבדרך זה הוא עושה את רצונו ית"ש וכי כל רגשות האשמה והרהורי החרטה שהולכים איתו כל היום הן הן הכפרה על עונותיו. אבל האמת היא שלא זו הדרך! וכפי שכותב הבעל התניא

ג.

ובאו האובדים: בראש השנה מתעוררים הגעגועים של כל הניצוצות הפזורים

(פרק כ"ו) שבמהלך היום - כשאין זה הזמן שקבע האדם לעצמו להרהר בתשובה - צריך האדם לשכוח מעונותיו! ומה שכתוב בפסוק (תהלים נא. ה): 'וְחִטָּאתַי נִגְדִי תְמִיד', אין הכוונה שכל מחשבותיו ומעייניו יהיו מונחים ושקועים בתוך רגשי החרטה והמרירות, אלא יקיים הפסוק ע"י שישים האדם את חטאיו 'נגדי' - מרחוק.

כל בחור צריך לקבוע בנפשו החלטה חזקה ואיתנה: "אני שוכח כעת מכל העבירות! אין לי כרגע שום עסק עם חטאי ועונותי! עכשיו אני יושב בבית המדרש, הגמרא לפני, ואני כולי שקוע בתורה ועבודה! הלימוד שלי חשוב אצלי ויש לי בזה יותר ערך וחשיבות מכל העבירות שעשיתי!"

הטבילה מטהרת את האדם כמו שהמבול טיהר את העולם

כידוע שהטבילה במקווה מסוגלת מאד לטהרה ולזיכון הנפש - ואיך אכן היא פעולת המקווה? כעין פעולת ותכלית המבול! המבול בא וטיהר את העולם מכל טומאתו וזיככו מכל חלקי הרע שבו - כל התערובת של טוב ורע השליכו וזרקו לעבר הסטרא אחרא ושוב חזרו והתחילו לבנות ולכונן את העולם מחדש כמאז ומקדם.

כסדר הזה כן הוא גם בכל עת שאדם חוטא - אשר בעטיו נגרמים כמה מיני פגמים ונבראים מזה מלאכי חבלה - הוא יורד לטבול במי המקווה ומתפלל שכל הפגמים הללו יושלכו "במצולות ים אשר לא יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לב לעולם" וכך עולה הוא מן המים כנוגד מחדש! הוא מכריז בזה: כל העבר ומה שהיה עד עתה אין לו שום קשר אלי! מהיום והלאה אני הוא אדם ששקוע רק בעבודת ה' ואין לי כל שייכות עם 'רע'. (והו גם כוונת תשליך).

הכוונה העליונה - שהעולם יגיע ליעודו ולתכליתו ויזכה ל'תיקון השלם'! כל ההיסטוריה של העולם - על ששת אלפים שנות קיומו - הולכת ונוסעת על המסילות המובילות לעבר ה'תיקון השלם'.

אין אתנו יודע עד מה, הנסתרות לה' אלוקינו, אבל יום אחד זה יקרה, ופְתָאֵם יבֹא אֶל הַיְיָכֵל הָאֲדֹנָי אֲשֶׁר אִתָּם מִבְּקָשִׁים (מלאכי ג, א). באחת יופיע בעולם אדם גדול הנעלה בערכו מהאבות הקדושים וממשה רבינו "רום וְנִשְׂא וְנָבְהָ מְאֹד" (שעיה נב, י). הוא יהיה בדרגת אדם הראשון קודם החטא ממש - ועוד יותר מזה בבחינת "גדולים בעלי תשובה יותר מצדיקים גמורים" (ברכות לד:).

האדם הזה אכן יהיה בגדר 'קומתו מסוף העולם ועד סופו' ויתקן את כל העולם כולו. כלל ישראל שוב יחזרו למקומם בגן עדן כמו אדם הראשון קודם החטא! ואז יכירו וידעו כל הגויים כי ה' הוא האלוקים אין עוד. וגם הם כל עסקם יהיה רק בעולם של 'טוב'. כבר לא יהיה שום מציאות של 'עולם הפירוד' - עולם של ישות שחושבים באופן של אני ואפסי עוד, אלא גם הגויים יבקשו לדעת רק, מהו רצונו של הקב"ה וכמו שכתוב (צפניה ג, ט): "אֲזָ אֶהְפֶּז אֶל עַמִּים שְׂפָה בְרוּרָה לְקִרְא כְּלֵם בְּשֵׁם ה'". לא הם לבדם אלא גם כל החיות והבהמות יתעלו כמו שכתוב (שעיה יא, ט): "וְגַר זָאֵב עִם כְּפֶשֶׁת וְגוֹ' כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה'".

אדם עם 'צורה' של 'אדם' כפי שהקב"ה בראו שהיה 'מסוף העולם ועד סופו' - שיש לו אחיזה בכל העולמות העליונים וכל דבר גשמי שעושה הוא אצלו חטיבה אחת של אלוקות! נראה לנו כאילו כל הכוונה והרצון האלוקי אכן השתנו לגמרי! אבל האמת היא שכל זה כלל לא ייתכן, כי מה יעלה בגורלם של כל הניצוצות? הרי חלקים רבים של 'טוב' פוזרים בכל חלקי העולם? רבבות של ניצוצות קדושים שקועים בין אומות העולם? בכל בהמה וחיה יש איזה חלק של 'טוב'? הייתכן שהשי"ת לא ירחם על כל חלקי האלוקות הללו ולא יחזירם לשורשם? כזאת לא תיתכן! וכמו שכתוב (ש"ב יד, יד): "לְבַלְתִּי יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדְח".

כל מה שקורה בעולם הוא חלק מההתקרבות לתיקון השלם

ובזה באנו לסוד ה'תיקון השלם' והוא, שהגם שאין אנו רשאים לעת עתה לטפל בתיקונם של כל אותם הניצוצות, צריכים אנו אמנם לדעת, שכל המצב הזה אינו אלא 'לפי שעה'! הקב"ה כלל לא התיימש מכל אותם הניצוצות! התוכנית והכוונה העליונה כפי שהיתה בראשית הבריאה - איך על 'אדם' להיראות - לא השתנתה כלל. אדרבה ואדרבה! כל מחשבותיו של הקב"ה וכל האופנים שמגלגל בהם את סדר הבריאה הם, כדי להפיק את רצונו ולהוציא מן הכח אל הפועל את

אומות העולם לא מעלים ולא מורידים במצוותיהם

העולם הזה גדול ועצום, מלא תאוות וכל מיני מרעין בישינו, מיליארדים של גויים מכל האומות באים והולכים בזה העולם, הם שקועים בעמקי התאוות והבלי הבליים. ומסך כל העולם העצום הזה, ישנו רק כמיליון יהודים שומרי תורה ומצוות. כלומר בהגדרה שלנו: שכל אותם הגויים נפרדים ומובדלים הם - זרקו אותם לסטרא אחרא ואין להם שום שייכות עם צד הקדושה. אין אנו מתעניינים בהם כלל, לא במצוות שלהם ולא בעבירות שלהם - הם אינם גורמים במצוותיהם 'יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה' וגם החטאים שלהם אינם פוגמים 'ביחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה'! אין לנו שום עסק עמהם ואין אנו חושבים לא אודותיהם ולא אודות 'העולם' שלהם.

הקב"ה אינו מתיימש משום ניצוץ קדוש

במבט שטחי נדמה לנו שהקב"ה מתייחס אל אומות העולם כפי שאנו מתייחסים אליהם - שברגע שהשליך את כל אותם הניצוצות לסט"א הרי השלים עם המצב הזה וכבר כאילו נשכחו ממנו. מהיום והלאה הקב"ה "מסתפק" בעולם קטן יותר, עולם שמתקיים ועומד רק על יהודים שומרי תורה ומצוות! לא זו בלבד אלא שאפילו אצל כלל ישראל עצמם, שוב כבר לא יגדל ויצמח

כל ניצוץ מתעורר בכייה רבה לחזור לשורש

בכל שנה לקראת הימים הנוראים של ראש השנה - שהוא ז'כרון ליום ראשון - כל העולם נאחז בחיל ורעדה! כל ניצוץ וניצוץ - בכל מקום שהוא בעולם - מתעורר וזוכר: "ביום זה - לפני אלפי שנים - הרי הייתי בגן עדן עם אדם הראשון! היה עלי להתעלות ע"י אדם הראשון, הכוונה העליונה היתה שאהיה חלק נצחי מהגילוי של מלכות שמים, ועתה אוי לי מה שעלה בגורלי שנאבדתי ושקעתי כאן ביון מצולה! כמה טוב היה מנת חלקי באותה שעה - דעמאלט איז מיר געווען אזוי ליכטיג! הייתי דבוק ואחוז בשרשי! וכעת היום?! אני מוטל ומושלך בין האומות, אני מונח כאן בהרי החושך, בגיהנום, בין החיצונים! אוי לי שכך עלתה לי!" וכך בוכה הניצוץ הזה בכיות נוראות ומרות, הוא מתחנן לפני הקב"ה שירחם עליו וכבר יחזירנו וישיבנו למקומו הראשון - 'אהיים צום שורש'. וזו היא הבכייה של השופר; "גנחתי גנח, ילולי ילל" - התרועה והשברים הם קולות של בכי ויללה שמשמשים כמשל לבכי הגדול והנורא שנשמע בכל הבריאה כולה ביום זה.

כמובן שגוי - שכולו מונח ברע גמור אינו מרגיש את הצער הזה כלל, אבל איש ישראל

ששקוע בתורה ומצוות - שהם הטוב הגמור - יש לו הרגשה עמוקה בכאב והצער הזה! ולכן עליו מוטל החיוב לתקוע בשופר, לו יאה להרים קול בכי ונהי ולבכות יחד עם כל הבריאה כולה - שבוכה ומשתוקקת לשוב לצור מחצבתה.

ידוע מהאר"י הקדוש שאמר שמי שאינו בוכה בימים הללו הרי זה כי נשמתו אינה הגונה; כי בימים האלו עולה התעוררות נוראה מכל אותם נשמות אבודות ונשכחות, וראוי לכל אדם להרגיש בליבו את גודל הצער והכאב שלהם. ולכן אומרים ב'שופרות' את הפסוק (ישעיה כז, ג): "וְהָיָה בְיוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וְכָאֵז הָאֲבָדִים בְּאָרֶץ אֲשׁוּר וְהַנְדָּחִים בְּאָרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם..." - שע"י ה'בכייה' של השופר תתעורר הבכייה גם אצל אלו שהם בגדר 'אובדים' או 'נדחים' וכולם יחזרו וישבו אל הקב"ה.

יחד עם הבכייה של כל הניצוצות אנו מבקשים 'מלוך כל העולם כולו'

בו ברגע שעולה ופורצת התעוררות עצומה זו בכל מרחבי הבריאה - יש לזה איזה 'ריח' וזכרון של אדם הראשון קודם החטא - הנה זו העת והעונה לעשות את 'ההמלכה' ואזי נאה ויאה לומר "וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יציר כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך". כעת כבר אפשר להמליך

ד.

הבן יקיר לי אפרים: בראש השנה מתגלה הכוחות העצומים שיש בכל איש ישראל

האדם צריך להמליך את הקב"ה על עצמו ולא רק על שאר העולם

אומרים בשם צדיקים, כשאדם ממליך את הקב"ה בראש השנה, שומה עליו לזכור להמליך את הקב"ה גם עליו עצמו - ולא רק על כל העולם סביבו... כן הדבר כלפי כל הדברים האמורים עד כה, צריכים אנו להשים הדברים על לב, גם בנוגע אל עצמנו - כל אחד בפרטיות ולא רק על כלליות העולם.

צריך לומר לאדם 'מוסר דרשה' שתועיל לו ביותר

אף אחד אינו אוהב כשמוכיחים אותו בשבט מוסר ואינו חפץ לשמוע מאדם את חסרונו וחולשותיו. ואכן בוודאי שאסור לעשות כן, כי בדרך זה עלולים 'לשבור' את השומע וקשה יהיה שוב להעמידו על רגליו. כשאומרים לאדם את כל האמת בפניו כמות שהיא, הרי זה כאילו מנתחים אותו בנייתוח מח מורכב ומסוכן, שצריכים 'רחמים גדולים' שיוכלו שוב לסדר הכל על מכונו כראוי.

אבל ישנו 'מוסר דרשה' שיועיל לאדם להטיב את דרכיו הרבה יותר מאשר למנות בפני האדם את חולשותיו וחסרונותיו. והוא כאשר אומרים לאדם את האמת על מהותו וטבעו אבל 'לטיבותא'! אם היו פונים אל אדם והיו מונים בפניו את המעלות של מהותו - זה הרי היה נורא ונוראותו רק מכח זה היה בידו להיות צדיק גדול. נתאר לעצמו אם איזה צדיק אמת מהדרות הקודמים היה ניגש לבחור צעיר לימים ואומר לו: "אני בעל רוח הקודש... ואני

רוצה לספר לך קצת אודות עצמך: דע לך כי יש בך נשמה נשגבה וקדושה, יש לך כחות נפש נעלים ועצומים, אש יוקדת באהבת השי"ת בוערת בקרבך, אתה מלא וגדוש במידות טובות ותכונות נפלאות, ומעתה דע לך, כי אם תשתמש בכוחותיך אלו כדבעי, תגדל להיות הצדיק הגדול בעולם!" וכך יוסיף לומר כהנה וכהנה "אין לך מושג איזה צדיק אתה, אין לך מושג איזה נחת רוח אתה עושה להקב"ה בעבודתך, ממש נורא נוראות! כשאתה נעמד להתפלל אתה מענענע את כל העולמות, כל הפמליה של מעלה נעמדים לחזות איך 'נברא' יכול להתפלל באופן נפלא שכזה, הם עצמם עומדים ומוחאים לך כף ועוזרים לך להתפלל!"

כערך מעלת האדם כך יש עליו תביעות

כל אדם שישמע דרשה כזו - אם הוא בר הכי לשמוע ולקבל כראוי את שבחיו - הנה אין לך 'מוסר דרשה' גדול מזה! כי אז הוא מתבונן בעצמו "אם התפילה שלי חשובה כ"כ במרומים

יושר דברי אמת

ואחר כך ציוס צא יוס ה' הגדול והנורא שהוא ראש השנה, ר"ל שהוא הראש של השנה, כי יש צומן כל האיברים שצנוף, כידוע מה שכתוב צספר יאירא עולם שנה נפש כולם צסגנון אחד, והוא ראש, וכמו צראש צעת הדצק האדם מהשצתו מאד צדצר אחד, מתאספס כל כחות האצרים שס, ואינו רואה ואינו שומע ואינו מרגיש, מחמת גודל כח המחשבה שמתגצרת אז, כן צראש השנה מתאספס כל הכחות של נפש האדם והעולם והשנה לשרשס, ומתאמלמלס צראש, כמו צשעת הצריאה כשעלה צרלוגו הפשוט לצרוא עולמו ית"ש

את הקב"ה על כל העולם כולו - לא רק על הד' אמות שלנו אלא על כל נברא שישנו בעולם! עכשיו אנו ממליכים את הקב"ה על העולם כעין שאדם הראשון המליך את הקב"ה - בלי להותיר שום פרט בכל הבריאה שאינו מכיר את מי שאמר והיה העולם.

ובזה נבוא להבין מה שפתחנו בו בתחילת מאמרינו; למה אין עיקר ההדגשה להזכיר את היחס של השי"ת לכלל ישראל ולעורר זכות האבות הקדושים, וכן למה יש לנו 'עסק' לבקש בראש השנה על כל העולם כולו. כי כמו שהתבאר אכן עיקר ענייננו ועסקנו ביום זה הוא עם אדם הראשון ועם כל שוכני תבל, ע"י שאנו מתחברים להשתוקקת שמתעוררת אצל כל חלקי הקדושה שנפלו בין כל האומות לחזור לצור מחצבתם, ואשר בשעה זו - שיש בה ע"י ההתעוררות הזאת זכרון ליום ראשון - אנו מתעוררים להמליך את השי"ת על כל הבריאה כולה.

כמובן שעדיין אין אנו נמצאים במצב של שלימות, אלא רק בגדר 'זכרון', אבל יש בכח הזכרון הזה לעורר בנו תשוקה וכיסופים שכבר נזכה לתיקון השלם; כל העולם יבוא לתיקונו ואל תכליתו, כל ניצוץ יחזור לשורשו, שוב לא יהיה שום פירוד מהקב"ה, כל תענוג ואהבה, כל יראה ופחד - הכל יהיה מיוחד בתכלית היחוד עם הקב"ה.

עד שמלאכים ושרפים מקנאים בעבודה שלי, נו, הרי מי יודע עד כמה יכול אני להתעלות עוד ועוד, מי אמר שכבר יצאתי ידי חובתי, אולי תובעים ממנו עבודה יותר גדולה ונעלה?"

(אדם שאינו בר דעת גם דרשה כזו אינו יכול לשמוע, אדרבה, עד כמה שאינו מסוגל לשמוע את חסרונותיו, כך ועוד יותר אינו מסוגל לשמוע את מעלותיו ואת שבחיו, כי עלול להתמלא גאוה וישות בשומעו את הדברים הללו, הוא יאמר "שלום עלי נפשי! אני כבר מושלם וטוב ואיני צריך לעמול בעבודת ה'").

בראש השנה מרגישים 'גדלות הנפש'

איתא בגמרא (סנהדרין לו, א): "לפיכך נברא האדם יחידי וכו' לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם" - כמו שאדם הראשון היה יחידי בעולם, כך צריך כל אדם לראות את עצמו כאילו הוא יחידי בעולם, וכל מה שנברא לא נברא אלא בשבילו. כל העולם מונח על שכמו ועליו מוטלת האחריות להביאו אל תיקונו ותכליתו! ביום ראש השנה - שהוא 'זכרון ליום ראשון', זכרון לך ש'נברא האדם יחידי' - מתחדשת בלב האדם גם ההרגשה של 'שבבילי נברא העולם'! האדם מרגיש בנפשו 'גדלות הנפש'! ביום זה מתגלים באדם - כל אחד לפי ערכו - כוחות כאלה שהוא עצמו לא העלה על דעתו שיש לו, וגם אם ידע מהם, הנה זה כבר זמן כביר שהתייאש מהם לגמרי. כוחות אלו ניתנו לו מן השמים יחד עם הכוונה הקדומה שהיתה בבריאת נשמות ישראל; שיבוא יום ויזכה להתעלות ולהיות צדיק גדול אשר אכן יהיה בכוחו לשאת את כל העולם על שכמו!

נקודות:

בימים האלו עולה התעוררות נוראה מכל אותם נשמות אבודות ונשכחות, וראוי לכל אדם להרגיש בליבו את גודל הצער והכאב שלהם. ולכן אומרים ב'שופרות' את הפסוק "וְכָאֵז הָאֲבָדִים בְּאָרֶץ אֲשׁוּר..." - שע"י ה'בכייה' של השופר תתעורר הבכייה גם אצל אלו שהם בגדר 'אובדים' או 'נדחים' וכולם יחזרו וישבו אל הקב"ה

כמו שאדם

הראשון היה 'נברא' עצום ונורא שכל הבריאה נועדה עבורו, כך בימים הקדושים הללו כאשר עולה לזכרון בריאת האדם, הנה כל אחד מישראל גם הוא בגדר 'נברא' נורא מאד. ולכן מכונים הימים הללו - ימים נוראים, כי אכן כל המצב והמציאות של בני ישראל הוא נורא מאד. הכוחות שמתגלים בראש השנה - אצל כל אחד בפרטיות ובעם ישראל בכלליות - הם 'נורא נוראות'!

כשמתגלים בנפש האדם הכוחות הללו, הנה מצד אחד הם גורמים לשמחה גדולה, הנשמה שמחה כאשר מתגלים הכוחות הגנוזים של הנפש - אותם כוחות אשר כבר ייאושו אותה לגמרי מהם. הם כבר היו כוחות מתים, והיום החיו אותם מחדש כמו 'תחיית המתים', לפתע נודע כי הכוחות הללו לא מתו לגמרי, הם עדיין 'חיים' ועוד ניתן לעבוד איתם.

ע"י קול השופר והתשובה מתעורר הברית שבין הקב"ה לאדם

אמנם מאידך, כשאדם מבין ומרגיש את האמת, עד היכן מהותו הפנימית מגעת, כמה נעלה הוא בפנימיותו ואלו כוחות עצומים טבועים בנפשו - נופלת עליו התעוררות תשובה נוראה, הוא מביט על עצמו ומתבונן במצבו ובוכה במר נפשו: "הרי יש עלי תביעה גדולה ועצומה, ואיך נפלתי לשפלות כזו?!". וע"י קולות הבכייה שעולים מן השופר ומן התשובה שהאדם עושה, מתעורר אצל הקב"ה שיהא כביכול 'זוכר הברית' - הוא 'זוכר' את הברית ואת הקשר שיש בינו לבין האדם'.

ה'זכרון ליום ראשון' מתעורר אז - שיבוא יום ונחזור למדרגה של 'נברא אדם יחיד'. ומשם ואילך הוא ראשית השנה - 'עס הייבט זיך אָן א נייע יאר'. מעתה יש 'מהלך חדש' לשנה הבאה, איך היא תביא ותקרב את ה'תיקון השלם' ע"י ההשפעות הפרטיות שמשפיעים על כל אחד, ואיך שכל ההנהגות עם כל יחיד יהיו חלק מהחשת ביאת משיח צדקנו.

ימים נוראים - מתגלים כוחות נוראיים

כמו שאדם הראשון היה 'נברא' עצום ונורא שכל הבריאה נועדה עבורו, כך בימים הקדושים הללו כאשר עולה לזכרון בריאת האדם, הנה כל אחד מישראל גם הוא בגדר 'נברא' נורא מאד. ולכן מכונים הימים הללו - ימים נוראים, כי אכן כל המצב והמציאות של בני ישראל הוא נורא מאד. הכוחות שמתגלים בראש השנה - אצל כל אחד בפרטיות ובעם ישראל בכלליות - הם 'נורא נוראות'!

זהו ה'מוסר דרשה' ששומעים בראש השנה - דאס דערהערט מען ראש השנה'. הימים הללו מלמדים אותנו על עוצם מעלתנו ועד כמה צריכים אנו לשוב בתשובה שלימה. השי"ת יהיה בעזרתו שנוכח שיבוא עלינו 'א ליכטיגער תשרי און א ליכטיג יאר', שנוכח לשנה טובה ומתוקה ולשנת גאולה וישועה, אמן.

מבקשים על גילוי כבוד מלכות שמים בעולם. והיה שגור על לשונו לומר: 'מיין חיות דקדושה פון א גאנץ יאר, שעפ איך פון די פסוקים פון מלכויות זכרונות שופרות' (את החיות דקדושה שלי של כל השנה, הריני שואב מאלו הפסוקים של מלכויות זכרונות שופרות). ואכן כאשר היה מתפלל לפני העמוד את תפלות המוספין, ואמר את 'המלכויות זכרונות ושופרות' היה ממש נמס כל לב כאשר שמעו אותו שופך את נפשו במתיקות והתלהבות עד כלות הנפש, וכל כולו היה חטיבה אחת של געוועים וציפיה לגילוי מלכות שמים בעולם. ובבית מדרשו של רבינו היו מתפללים הרבה אנשים פשוטים ושבורי לב פליטי המלחמה העולמית, והיה ממש פלא לראות איך שתפלתו של רבינו היה מחייה את עצמותם היבשות ומפיה בהם חיות ושמחה בהתרוממות הנפש, והיה זה באופן של 'אם אבן הוא נמוח', וההרגשה בהיכל בית מדרשו היתה כענין של 'יודע כל פעול כי אתה פעלתו' כאשר כולם היו מתעוררים להשתוקק למלכות ה'.

טוב; ואם לא, הישר לך במקומי (1). שאל אותו הרה"ק מראזוואדוב על איזה זמן מדברים שיתחילו המלחמות, ענה רבי אלעזר כי לפי מה שאומרים העולם יהיו המלחמות בימות החורף של השנה הקרובה. נחה דעתו של הרה"ק מראזוואדוב ואמר לו: 'נו, וועט דאך פריער זיין ראש השנה, וועלן מיר נעמען דעם שופר אין די האנט, און אונז וועלן מיר זיין משבית מלחמות עד קצה הארץ' (נו, אם כן הרי לפני כן יהיה ראש השנה, ואנו ניקח את השופר בידינו, וכך נהיה 'משבית מלחמות עד קצה הארץ'). וכמו שאמר כך היה, כי אחר הימים הנוראים נתבטל כל הדבר ולא היה.

כידוע אשר אצל הצדיקים תלמידי הבעש"ט ז"ע היה כל ההסתכלות על יום ראש השנה עם פירוש חדש לגמרי, והיה זה שונה בתכלית מן ההתייחסות הרגילה והפשוטה בכל הדורות עד אז. כי ההבנה הפשוטה במהותו של יום זה היא, אשר הוא יום הדין שבו מעביר הקב"ה את כל באי עולם לפניו ודן אותם כמעשיהם הטובים והרעים, ולפי זה הוא פוסק ומכריע איזה שנה יכתוב ויחתום להם בכל העניינים. ולכן היה שורר בכל תפוצות ישראל בימים אלו פחד גדול מאימת הדין, כי כולם היו יראים וחרדים לגורלם, וחששו מאד מי יצדק מעומק הדין. אבל הצדיקים ההולכים בדרך החסידות הדגישו והבהירו את 'עומק הענין', והוא: שיום זה הוא 'יום המלכות' של הקב"ה, וכל ענינו של דין ומשפט ביום זה הוא רק מפני רצונו של הקב"ה להעמיד את מלכותו בעולם, ולנו בראי העולם ניתנה הזכות הנשגב להיות ממעמידי מלכות שמים בעולם. ובכך הרי זה יום נפלא ונשגב עד מאד, ובודאי כי יש דין גדול ביום זה, אבל העיקר אינו עצם הדין, אלא הפנימיות של כל זה, שהוא מפני היותו יום 'העמדת מלכות השי"ת' בכל העולמות. ולכן היה עיקר הדגש ביום זה על התפלות שיסדו אנשי כנסת הגדולה, אשר רובם עוסקים בבקשות על גילוי מלכות שמים בעולם. והיו הצדיקים מתענגים ביום זה בשמחה פנימית על הזכיה הגדולה שיש לנו קרוצי חומר להמליך מלכותו יתברך. ויחד עם זה היתה מתגלית ביום זה השתוקקות העצומה וגעוועיהם הגדולים, מתים כבר תגלה מלכות שמים בשלימות בכל העולמות. ואת מה שדרשו חז"ל (שוח"ט תהלים כז) 'ה' אורי בראש השנה' היו רואים אצל הצדיקים באופן מוחשי ביותר, כי ראו שהוא יום של אור ה', יום של אורה וחדוה נעלית בדבקות במלכות ה'. ושמעתי פעם מתלמיד אחד פתגם נפלא, כי לפי הפשטות של ראש השנה, הרי כי ראש השנה הוא היום שבו מיחלים לגזירות טובות על כל השנה, ונמצא כי הוא יום שבו חושבים על כל הטובות של השנה הבאה. ואילו לפי דרכי הצדיקים ראו את ההיפך ממש, כי השתוקקו במשך כל השנה כולה לקראת ראש השנה, הרי שיום ראש השנה היה יום התכלית של השנה כולה ולא להיפך...

בימיו של הרה"ק מראזוואדוב ז"ע התפשטה פעם שמועה באמצע ימי הקיץ, כי אומות העולם מצחצחים את חברותיהם וכלי זינם, ומתכוננים למלחמה גדולה שתיערך בתקופה הקרובה. אחד מגדולי הצדיקים שחי באותה תקופה היה אחד מנכדי הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזונסק ז"ע ושמר הרה"ק רבי אלעזר ז"ע, והיה נחשב מאוד אצל כל צדיקי דורו, והוא היה מקורב אל הרה"ק מראזוואדוב. כאשר שמע רבי אלעזר את קול המלחמה הנשמע במחנה, קם ונסע אל הרה"ק מראזוואדוב לדבר איתו על כך. בבואו אל הרה"ק מראזוואדוב סיפר לו מה שמדברים בכל מקום אודות המלחמות העתידות להיות בקרוב, ועיקר חששו מזה היה לפי שהבין בדעתו כי מלחמות אלו יהיו חבלי משיח, ואם כן הרי שזה יכול להביא צרות גדולות ח"ו על שונאיהם של ישראל. ובכן ענה ואמר אל הרה"ק מראזוואדוב: 'מען דארף זאגן פאר משיח, ווילסטו קומען אזויווי אונז פארשטייען, איז גוט! אז נישט, ליג דארט אין לאָך!' (צריכים לומר אל משיח, אם תרצה לבוא ככה, כמו שאנו מבינים - בלי שיהיו צרות ח"ו לבני ישראל - הרי

• דרכו בקודש של הרה"ק הרבי ר' ברוכל ממעזיבו ז"ע היה לדבר בהרחבה על עצמו, והיה רגיל כסדר לכנות את עצמו בשם 'צדיק הדור'. ואכן כל צדיקי דורו היו נוהגים בו ביותרת הכבוד ובדרך ארץ גדול. פעם אחת הגיע אליו הרה"ק רבי הירש לייב אַליקער ז"ע בשליחות רבו הרה"ק מנעשכיו ז"ע, והנה בדרך כלל לא היה אף אחד מתיישב אצל הרבי ר' ברוכל מגודל הכבוד שנהגו בהיכלו, אבל הרה"ק מנעשכיו ציפה לתלמידו רבי הירש לייב שיקח עמו כסא ויתיישב שם, ואכן כן עשה. בראות הרבי ר' ברוכל את מעשיו, שאל אותו: 'ווי קומט דיר צו זיצן?' (איך ראוי לך לשבת?), שאל אותו רבי הירש לייב בחזרה: 'פארוואס טאר איך זיך נישט זעצן?' (וכי למה אין לי רשות לשבת?), ענהו הרבי ר' ברוכל כי איך ראוי לו לשבת כאשר הוא אצל 'צדיק הדור', אמר לו רבי הירש לייב: 'אויב איר זענט דער צדיק הדור, בין איך דער חכם הדור' (אם אתם הינכם צדיק הדור, הרי אני הנני חכם הדור). שאל אותו הרבי ר' ברוכל: 'אויב איר זענט דער חכם הדור, זאגט מיר וואס האט זיך געטוהן אין הימל דעם ראש השנה' (אם אתם הינכם חכם הדור, אמרו נא מה היה בשמים בזה הראש השנה). ענה רבי הירש לייב כי היה דיון גדול בבית דין של מעלה, לפי שהמקטרג בא עם טענה גדולה, ואמר כי כל עובדי ה' ויראי ה' הם אכן טובים מאד, אבל כל כוונתם היא רק עבור טובת עצמם, ואין כוונתם בזה בלתי לה' לבדו. שאל אותו הרבי ר' ברוכל: 'און וואס האט איר גענטפערט אויף דעם קטרוג?' (ומה עניתם על זה הקטרוג?), אמר רבי הירש לייב: 'איך האב געטענה'ט, רבונו של עולם דו טוהסט דאך אלעס מדה כנגד מדה, זיי דינען דיך און זיי מיינען זיך, געב דו פאר זיי און מייך דיך' (עניתי וטענית, רבונו של עולם הרי דרכך לפשות הכל מדה כנגד מדה, אם הם עובדים אותך ומכוונים עבור טובת עצמם, כן גם אתה תיתן להם ותכווין רק לטובת עצמך כביכול). הגיב הרבי ר' ברוכל: 'אויב אזוי זענט איר טאקע דער חכם הדור' (אם כך הרי אכן הינכם חכם הדור), ונתן לו רשות לשבת.

• בימיו של הרה"ק מראזוואדוב ז"ע התפשטה פעם שמועה באמצע ימי הקיץ, כי אומות העולם מצחצחים את חברותיהם וכלי זינם, ומתכוננים למלחמה גדולה שתיערך בתקופה הקרובה. אחד מגדולי הצדיקים שחי באותה תקופה היה אחד מנכדי הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזונסק ז"ע ושמר הרה"ק רבי אלעזר ז"ע, והיה נחשב מאוד אצל כל צדיקי דורו, והוא היה מקורב אל הרה"ק מראזוואדוב. כאשר שמע רבי אלעזר את קול המלחמה הנשמע במחנה, קם ונסע אל הרה"ק מראזוואדוב לדבר איתו על כך. בבואו אל הרה"ק מראזוואדוב סיפר לו מה שמדברים בכל מקום אודות המלחמות העתידות להיות בקרוב, ועיקר חששו מזה היה לפי שהבין בדעתו כי מלחמות אלו יהיו חבלי משיח, ואם כן הרי שזה יכול להביא צרות גדולות ח"ו על שונאיהם של ישראל. ובכן ענה ואמר אל הרה"ק מראזוואדוב: 'מען דארף זאגן פאר משיח, ווילסטו קומען אזויווי אונז פארשטייען, איז גוט! אז נישט, ליג דארט אין לאָך!' (צריכים לומר אל משיח, אם תרצה לבוא ככה, כמו שאנו מבינים - בלי שיהיו צרות ח"ו לבני ישראל - הרי